

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra biblických věd

Diplomová práce

HISTORICITA KRÁLE DAVIDA, STAV DISKUSE

Vedoucí práce : Adam Mackerle Th.D.

Autor práce: Eva Hořicová

Studijní obor: PVČ

Forma studia: prezenční

Ročník: VIII.

2012

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákon č. 111/1998 Sb. Zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 30. 3. 2012

Poděkování :

Děkuji vedoucímu diplomové práce Adamovi Mackerlemu Th.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah :

Úvod.....	1
I. ČÁST	
1. Uvedení do tématu práce.....	4
2. Základní rozdělení názorů na historicitu krále Davida.....	6
2.1. Minimalisté.....	6
2.1.1. Davidovo království.....	6
2.1.2. Král Šalamoun.....	7
2.2. Maximalisté.....	7
3. Časové rozdělení doby starověku.....	8
3.1 Doba vlády králů – doba železná I, II	9
4. Interpretace Davidova biblického příběhu.....	10
II. ČÁST	
5. Jan – Wim Wesselius - The Origin of the History of Israel.....	14
5.1. Davidův Pád.....	16
5.2. Saulova smrt.....	17
5.3. Síba a Mefibóšet.....	18
5.4. Moudré ženy.....	20
5.5. Kdo zabil Goliáše.....	22
6. M. Golden – Ancient Canaan and Israel.....	25
6.1. Doba rozvoje společnosti.....	27
6.2. Náboženství.....	29
6.3. Písmo.....	29
6.4. David.....	30
7. Paul Johnson – Dějiny židovského národa.....	32
8. Silbermann, Finkelstein, Objevování bible.....	34
8.1. Osídlování Kenaánu kolem r. 1200-1000 př. n. l.....	34
9. Silbermann, Finkelstein, David a Šalamoun.....	35
9.1. David zbojníkem.....	38
9.2. Davidův vzestup.....	40
9.3. Davidovy dvorské dějiny.....	43
9.4. Doba rozděleného království.....	44
9.5. Vznik Davidova příběhu podle Silbermana a Finkelsteina.....	47

9.6. II. redakce kroniky.....	50
9.7. Pád Jeruzaléma.....	51
9.8. Doba babylonského zajetí.....	54
10. John C. H. Laughlin - Archaeology and the bible.....	55
11. Thomas L. Thompson - The mythic past.....	59
Závěr.....	62
Seznam literatury.....	65

Úvod:

Za cíl své diplomové práce jsem si zvolila téma *Historicita krále Davida, stav diskuse*, za účelem zjištění, na kolik je historicky reálná představa Davida z Judského rodu jako krále Spojeného království 10. stol. př. n. l., popisovaného ve Starověkých pramenech Izraele a v křesťanském světě dochovaném Starém zákoně, v prvních dvou knihách Samuelových,

ve své práci čerpám z anglických publikací:

Thomase L. Thompsona, *THE MYTHIC PAST, Biblical Archaeology and the Myth of Israel* - Mýtická minulost, Biblická archeologie a mýtus Izraele,

Jonathana M. Goldena, *ANCIENT CANAAN AND ISRAEL, New Perspectives* – Starověký Kenaán a Izrael, Nové perspektivy,

Johna C. H. Laughlina, *ARCHAEOLOGY AND THE BIBLE – Archeologie a bible*,

Jana-Wima Wesselia, *THE ORIGIN OF THE HISTORY OF ISRAEL, Herodotus's Histories as Blueprint for the First Books of the Bible* – Historie vzniku Izraele, Herodotova Historie jako modrotisk pro první knihu Bible,

a z tří knih v českém jazyce autorů:

Neila Asher Silberman a Israela Finkelsteina – *OBJEVOVÁNÍ BIBLE, Svatá Písma Izraele ve světle moderní archeologie; DAVID A ŠALAMOUN – Počátky mesianismu ve světle moderní archeologie*,

Paula Johnsona, *DĚJINY ŽIDOVSKÉHO NÁRODA*,

stavících především na poznatcích ze současného vědeckého výzkumu. Biblický příběh krále Davida a další biblické příběhy jsou v těchto studiích srovnávány s výsledky archeologických nálezů a z nich vyplývajících poznatků. Nedílnou součástí mé práce je práce s biblickým textem i v širším kontextu.

Hlavním cílem mé diplomové práce je tedy na základě prostudování uvedených vědeckých publikací zachytit probíhající stav diskuse týkající se Davida a jeho biblického Spojeného království, ve snaze znázornit různé aspekty spektra názorů.

Jedním z dílčích cílů mé diplomové práce je popsat úhly pohledů autorů vyplývající z historických událostí starověkého Kenaánu v době železné II., a to i s pomocí historických písemných pramenů starověkých civilizací jako byl Egypt, Asýrie nebo Babylonie, jejichž události dotváří pozadí Davidova biblického příběhu. Historické prameny starověkých civilizací pomáhají v mé práci zachytit objektivnější a ucelenější pohled na danou dobu.

Dalším dílčím cílem je poukázat na příklady způsobů redakce biblického Davidova příběhu a zohlednit názory ohledně doby předpokládaných redakcí biblického textu uváděných v prostudovaném materiálu určitých autorů, o nichž se diskutuje.

Mezi dílčí cíle patří uvést v mé práci hlavní dostupné archeologické nálezy, o něž se opírají vědci a učenci dvou táborů maximalistů a minimalistů, jejichž základní postoje uvádím na začátku mé práce a zachytit co možná nejpřesněji přeformulované argumenty obou stran.

A v neposlední řadě bylo mým cílem zachytit konstruktivní hypotézy alternativních verzí historické geneze izraelské společnosti, jež uvádějí někteří z výše uvedených autorů ve svých podrobných studiích, které považují za reálný stav izraelské společnosti v období 10. stol. př. n. l.

Ve zpracovávání diplomové práce postupuji od uvedení základních údajů a souvislostí v první části ke zpracování studií v části druhé, kde se snažím co nejpřesněji zachytit stanoviska autorů vůči Davidově historicitě. V závěru se pokusím o celkové zhodnocení údajů vyplývajících z děl autorů a z celé diplomové práce.

Struktura práce je tedy členěna do dvou hlavních částí.

Konkrétně se v první části věnuji popisu již zmiňovaných základních údajů potřebných pro čtení druhé části, jmenovitě jde o primární deskripci prostudovaného materiálu s názvem kapitoly *Uvedení do tématu práce*, v níž jsem se snažila ve stručnosti shrnout povahu knih a studií autorů, následuje kapitola s názvem *Základní rozdělení názorů na historicitu krále Davida*, kde jsou uvedeny postoje dvou hlavních myšlenkových směrů současných vědců a učenců, další kapitola s názvem *Časové rozdělení doby starověku* obsahuje chronologické údaje doby bronzové a železné s letopočty vlád židovských biblických králů, jelikož se mnozí z nich vyskytují v druhé části práce, a celá první část končí *interpretací Davidova biblického příběhu*, jehož části jsou nedílnou součástí knižních pramenů všech autorů.

Následná druhá část je zaměřená na podstatu mé diplomové práce, která je výzkumného charakteru, tj. popis úhlů pohledů autorů na historicitu krále Davida a jejich zaujatých postojů vůči době Spojeného království v 10. stol. př. n. l. se všemi uvedenými aspekty cílů.

Biblický Starý zákon je poučnou i historickou literaturou, obsahující zlomky poezie, prozaických textů, žalozpěvů, příběhů opředených mystikou, mýtické a legendární příběhy Izraelského národa, které mají i výchovný charakter.

Téma jsem si zvolila, jelikož studuji obor vychovatelství. Rovněž jsem se snažila zúročit poznatky nabytá během studia na Teologické fakultě Jihočeské University v Českých Budějovicích.

I. ČÁST

1. UVEDENÍ DO TÉMATU PRÁCE

Od 20. stol. je bible, kniha, z které čerpají tři světová náboženství, judaismus, křesťanství a islám podrobena kritickému zkoumání co se týče její historicity. V Kenaánu od r. 1967 probíhají intenzivní archeologické průzkumy,¹ díky nimž se vědci snaží potvrdit nebo vyvrátit fakta obsažená v bibli a odhalit míru autentičnosti osob z biblických příběhů. Jednotlivé příběhy jsou pak diskutovány mezi autory studií zabývající se těmito tématy.

Maximalisté tvrdí, že David žil a jeho království dosahovalo takového vřhlasu a stupně rozvoje izraelské společnosti, že se dalo hovořit o království, jak je popsáno v bibli, v němž kraloval David, který byl vyvoleným králem Boha Izraelců. Dokázal porazit Pelištejce, kteří v době vlády krále Davida ohrožovali Kenaán a snažili se dostat co nejdále do vnitrozemí. Protože byli Izraelitům silným nepřítelem, jsou v Davidově příběhu znázorněni i v metaforické rovině formou obra, který se stal mýtem přežívajícím do dnešních dob, avšak kterého porazí právě David, a to svým důvtipem pomocí pouhého kamene a praku.

Porážka nepřítele, který se snažil získat území, kde Izraelité určitou dobu žili, vojevůdci Davidovi zajistila nejen slávu mezi Izraelci jako nejvřhlasnějšimu králi židovských dějin, ale zajistila jeho rodu popularitu do té míry, že z jeho rodu bylo očekáváno narození mesiáše do konce dějin židovského státu v Palestině.

To, do jaké míry je příběh Davida bájí či mýtem a jak Izraelská společnost skutečně vypadala v této době, je tématem diskuse mezi maximalisty a minimalisty, kteří se snaží pomocí archeologie potvrdit nebo vyvrátit jeho příběh a dopátrat se tak reálného obrazu Davida a jeho doby. **Minimalisté** jsou v pozičním postavení vůči maximalistům a jsou názoru, že Davidův příběh je přinejmenším z velké části smyšlený a opředený pověstmi, anebo v krajním případě dokonce vymyšlený celý a tudíž, že David jako král ve skutečnosti neexistoval.

I přes to, že se texty Starého zákona jako celek vyvíjely, má SZ jako celek logický smysl. Kritický způsob zkoumání biblických textů napomohl ptát se, jestli nemohl být obsah upraven tak, aby z něj vyllynuly určité logické souvislosti. Nad touto otázkou se pozastavili židovští autoři Silberman a Finkelstein, kteří vidí ve Starém

¹ Silbermana a Finkelstein, Objevování bible str. 102

zákoně propagaci rodu Judy a jižního Judska oproti severnímu Izraeli, k jejichž rozdělení došlo v době po smrti krále Šalamouna, bojem o trůn mezi Jarobeámem a Rechabeámem, přičemž nit příběhů se dál vyvíjí ve prospěch Judy až po konečný pád Izraele a jejího města Samaří v r. 720.²

K sepsání příběhů nebo alespoň položení základů příběhů písemnou formou, mohlo dojít, podle Silbermana a Finkelsteina, nejdříve v 7. stol. př. n. l., kdy je s pomocí archeologie potvrzená i gramotnost izraelitů díky nalezení ostrak a jiných artefaktů. Existenci rozdělených království Izraele a Judy v 7. stol. př. n. l. v Kenaánu dokazuje např. dochovaný Černý obelisk, kde jsou v souvislosti dějin Asyrské říše zaznamenána jména izraelských králů, Achaba, který se v bitvě u Karnaku postavil vojskům Asýrie, a Jehúa z doby vlády krále Salmanasara III., který je zde ztvárněn, jak se před Salmanasarem III. sklání.³

Král David byl však i král, který je popsán ve svém příběhu se značnými nedostatky, které morálně založenému čtenáři musí na Davidovi přinejmenším vadit i při povrchním čtení jeho příběhu, a to i přes to, že za ně David také v příběhu nese odpovědnost. Za svedení ženy cizího muže a jeho vědomého zabití je potrestán mj. smrtí svých synů, prvorozeného Bat-šebina syna, a smrtí Amnána, kterého zabil jeho bratr Abšalóm za zneuctění jejich setry Tamary, i smrtí Abšalóma po porážce jeho povstání ve snaze o převzetí moci. Těmito a dalšími pasážemi se ve své práci zabývá Jan–Wilm Wesselius. V knize *The Origin of the History of Israel*, ve své druhé části, autor rozebírá hlubších souvislostí Davidova příběhu. Podrobná analýza příběhu má sloužit k jeho hlubšímu pochopení i napomoci k odhalení redakční práce tvůrců biblického příběhu.⁴

Paul Johnson, autor knihy *Dějiny židovského národa*, zastává stanoviska maximalistů.⁵

Archeologickými nálezy, jako Černý obelisk asyrského krále Salmanasara, brány hradeb v Megiddu, Hazoru, Gezeru, Jeruzalémě, Ashdodu a Lakíši, Mešova stéla, s nápisem, který lze přeložit jako dům Davidův, ale i jinak, stéla z Tel Danu, ostraka, tyto důkazy a jejich datace je součástí debaty probíhající kolem určování historicity krále Davida. Názory na tyto archeologické nálezy zaznívají v pracích mimo

² Silberman, Finkelstein, *Objevování bible*, str. 133-135

³ Finkelstein, Silberman, *Objevování bible*, str. 183-188

⁴ J.W. Wesselius, *The Origin of the History of Israel* str. 109-164

⁵ Johnson, P., *Dějiny židovského národa*, str. 60-64

Silbermama a Finkelsteina i J. C. H. Laughlina - Archaeology and the bible ⁶, J. M. Golden.- Ancient Canaan and Israel⁷

Dalším autorem, který rozpracovává problémem Davidova příběhu, je-li spíše pověstí nebo do jaké míry je jeho příběh historickou pravdou, opírajícím se ve své práci o archeologické nálezy a vykopávky, je Thomas L. Thompson.⁸

Thomas L. Thomson v díle The mythic past nepovažuje bibli za knihu čistě historickou. V případě pravdivosti příběhů poukazuje na jejich pohádkové rysy, jako je např. pohádkové bohatství krále Šalamouna, kterými jsou opředeny téměř všechny příběhy slavných králů této doby, jakožto druh politické reklamy. Zdůrazňuje, že např. u Homéra a jeho příběhů, při hledání historicity těchto raných postav musíme být nutně zklamáni a dojdeme ke zjištění, že příběhy jsou fikcí, nositelem tradice. Nicméně je názoru, že důležitá je u biblických příběhů jejich didaktická funkce.⁹

2. ZÁKLADNÍ ROZDĚLENÍ NÁZORŮ NA HISTORICITU KRÁLE DAVIDA

Současní bibliční znalci, vědci a učenci se dělí do dvou velkých táborů – na tzv. MINIMALISTY, kteří zastávají liberální postoje, a tvrdí, že se oproti biblickému popisu ve skutečnosti odehrálo jen minimum z těchto událostí a na zastávce konzervativního proudu, tzv. MAXIMALISTY, kteří zastávají názory, že biblický popis Davidova království zachycuje skutečnou realitu neboli, že vše, co je zapsáno v biblických příbězích se skutečně stalo.

2.1. MINIMALISTÉ

2.1.1. Davidovo království

V 10. stol. př. n. l., kdy Egypt ztrácel vliv v Kenaánu, došlo podle tradičního výkladu bible ke sjednocení jižního Judska a severního Izreale, vzniklo Spojené království s hlavním centrem v Jeruzalému, kterému vládl král David a po něm jeho syn Šalamoun. David porazil Pelištejce ohrožující Izraelské území ze západu a rozšířil svou moc po Amón, Moáb, Edóm, aramejský Zobar a daleký Damašek.¹⁰

⁶ Laughlin, J.C.H., Archaeology and the bible, str. 109-164

⁷ Golden, J.M.- Ancient Canaan and Israel, str. 98-150

⁸ Thomson, T.L., The mythic past, str. 128-167

⁹ Thomson, T.L., The mythic past, str.60; 202-207

¹⁰ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040026>

Kvůli archeologickým nálezům a díky použití moderních metod výzkumu a jejich výsledům došla řada vědců minimalistického tábora k přesvědčení, že David nebyl králem, ale pouhým kmenovým náčelníkem malého izraelského společenství usazeného na jižní vysočině poblíž Jeruzaléma a Hebronu. Mezi odborníky minimalistického tábora zaznívají i názory, že David může být zcela smyšlenou postavou.¹¹

2.1.2. Král Šalomoun

Po Davidovi nastoupil na trůn jeho syn Šalomoun, jehož vláda je rovněž datována do 10. stol. př. n. l. a jeho stavitelská činnost je součástí debaty. Šalomoun prováděl podle biblického příběhu rozsáhlé stavební úpravy měst Hazor, Megido či Gezer. V jeho době se stalo z Jeruzaléma honosné, bohaté a silné město věhlasného izraelského Spojeného království. Archeologické objevy bran v Hazoru, Megidu a Gezeru, mnohými považované za důkazy Šalomounovy stavitelské činnosti, spadají ovšem, podle minimalistů opírajících se o výsledky datací uhlíkových metod, do pozdějšího období rozděleného království. Archeologické nálezy a průzkum Kenaánu ukazují, že David a Šalomoun, pokud žili, mohli jako kmenoví náčelníci vládnout jen územím malého rozsahu. Spojené království 10. stol. př. n. l. tudíž neexistovalo.¹²

2.2. MAXIMALISTÉ

Maximalisté považují biblické příběhy krále Davida a Šalomouna za reálné, historicky přesné a spolehlivé. Dobu prvních záznamů příběhů datují do této doby. Williem G. Dever, americký archeolog, upozorňuje na archeologické nálezy hliněných střepů s nápisy, -ostrak-, které ukazují na rané používání hláskového písma kombinovaného s egyptskými hieroglyfy v široké populaci Kenaánu. Nápisy se dochovaly rovněž vyryté do kamene a kovů. Nalezený ostrakon v Negevské poušti (1980), datovaný do 7. stol. př. n. l., obsahuje hebrejský nápis a egyptské hieratické znaky pro číslice.¹³ Maximalisté tvrdí, že zmiňované archeologické nálezy, jejichž přesná datace je součástí debaty, potvrzují jistý stupeň gramotnosti izraelské společnosti

¹¹ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040026>

¹² <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040026>

¹³ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040027>

již v době krále Davida. Tyto skutečnosti lze brát proto jako důkaz, že představy Davidova a Šalamounova království mohou být opodstatněné.¹⁴

Ohledně stavby Davidova královského paláce a Šalamounova Chrámu v Jeruzalémě, které nebyly v Jeruzalémě archeologickými důkazy potvrzeny, se maximalisté opírají o fakt, že veškerá zástavba Jeruzaléma na těchto místech je navždy pohřbena pod Herodovou plošinou a přestavbou Jeruzaléma s novými mohutnými stavbami na Chrámové hoře. Ohledně absence písemných záznamů o Izraeli z této doby velkých říší jako byl Egypt nebo Mezopotamie, maximalisté argumentují, že tyto říše byly 10. stol. př. n. l. v úpadku.¹⁵

Maximalisté jsou přesvědčeni, že David žil, díky nalezení Stély z Tel Danu a Mešovy stély, obsahující nápis DWD, který překládají jako David. Na stéle z Tel Danu je záznam o Domu Davidovu.¹⁶

3. Časové rozdělení doby starověku podle Silbermana a Finkelsteina¹⁷

- Starší doba bronzová	3500-2200 př. n. l.
- Přejídná doba bronzová	2200-2000 př. n. l.
- Střední doba bronzová	2000-1550 př. n. l.
- Mladší doba bronzová	1550-1150 př. n. l.
- Doba železná I	1150-900 př. n. l.
- Doba železná II	900-586 př. n. l.

¹⁴ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040027>

¹⁵ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040027>

¹⁶ <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040027>

¹⁷ Silberman a Finkelstein, str. 30

3.1 Doba vlády králů – doba železná I, II¹⁸

Spojené království

- Saul - asi 1025-1005 př. n. l.
- David - asi 1005-970 př. n. l.
- Šalamoun - asi 970-931 př. n. l.

Rozdělené království

Judsko - Rechabeám 931-914 **Izrael** - Jarobeám I. 931-909

Abijám	914-911	Nádab	909-908
Ása	911-870	Baeša	908-885
Jóšafat	870-846	Éla	885-884
Jóram	851-843	Zimrí	884
Achazjáš	843-842	Tibni	884-880
Atalja	842-836	Omří	884-873
Joaš	836-798	Achab	873-852
Amasjáš	798-769	Achazjáš	852-851
Azarjáš	785-733	Jóram	851-842
Jótam	729-743	Jehú	842-814
Achaz	743-727	Jóachaz	817-800
Chizkijáš	727-698	Joaš	800-784
Menaše	698-642	Jarobeám II.	788-747
Amón	641-640	Zekarjáš	747
Jóšijáš	639-609	Šalúm	747-737
Jóachaz	609	Menachem	747-737
Jójakím	608-598	Pekachjáš	737-735
Jójakín	597	Pekach	735-732
Sidkijáš	596-586	Hóšea	732-724
Pád Judska		Pád Izraele	

¹⁸ Silberman a Finkelstein, *Objevování bible*, str. 30

4. Interpretace Davidova biblického příběhu

Začátek Davidova příběhu má dvě verze:

V první verzi pomazal prorok Samuel Davida, syna Jišaje Betlémského, na krále Judska. Od té doby se Davida zmocňoval duch Hospodinův, který naopak odstoupil od Saula a Saul propadal záchvatům šílenství. David byl Saulovi doporučen, jelikož uměl hrát na citaru. Saulovi se při poslechu hudby ulevovalo a Davida si zamiloval. Učinil ho svým zbrojnošem. (1S 16,1-23)

V druhé verzi je David ztvárněn jako přemožitel Goliáše, obra, představujícího mnohonásobně silnějšího nepřítele z řad Pelištejců, s přilbou, pancířem z bronzu a s oštěpem, jehož hrot byl ze železa. Král Saul vyhlásil, že ten, kdo porazí obra Goliáše, získá královu dceru, král ho zahrne bohatstvím. Jeho rod získá svobodu. (1S 17,1-25)

David byl syn chudého pastýře, který se nechal slyšet u krále Saula, že obra přemůže. Saul Davida odrazoval, nevěřil v jeho sílu, jelikož David byl ještě mladík, ale David se bránil, že přemohl lva a medvěda a tak Saul nechal obléci Davida do pancíře a na hlavu mu nasadil bronzovou helmu. David však v brnění nemohl chodit a proto ho sundal. Nasbíral pět oblázků u řeky a dal si je do pastýřské torby, a i když házet z praku uměl zřejmě každý, nikoho nenapadlo použít prak na obra. Obr, když Davida spatřil, tak jím pohrdl. David se ho však nebál a zapřísahal se, že mu srazí hlavu se slovy, že všichni poznají, že síla není ve zbraních. (1S 17,26-45)

David vymrštil kamen z praku a zasáhl obra Goliáše do čela a tím ho srazil k zemi. Úspěchem povzbuzení izraelští a judští muži vyhnali nepřátele ze svého území, a pobíjeli je až ke Gatu a branám Ekrónu. David uťal Goliášovi hlavu a přinesl ji Saulovi, který se Davida zeptal, z jakého je rodu. David mu sdělil jméno svého otce Jišaje Betlémského. (1S 1,46-57)

Tato verze Davidova příběhu, uvedeného v bibli jako druhá verze Davidova setkání s králem Saulem, je tradovaný příběh s pohádkovými prvky, metaforický příběh, jejíž pointou je, že není síla ve zbrani, ale v rozumu.

Těžko vysvětlitelný rozpor počátku Davidova přijetí ke královskému dvoru je důkazem, že alespoň jeden z příběhů se dochoval jako tradovaný příběh a byl přidán ke druhé verzi.

První verze pokračuje, že do Davida se zamilovala Saulova dcera Míkal, která se stala později jeho ženou, a jeho nejmladší syn si ho velmi oblíbil. David však byl úspěšnější ve válce proti Pelištejcům než Saul, který na něho žárlil a v záchvatech po

něm házel kopím. Posílal ho více do válek s nadějí, že zde bude David zabit. David se však z tažení vracel vždy vítězně a Saul na Davida žárlil ještě mnohem víc. Lid provolával jeho jméno a izraelské ženy o něm zpívaly písně – Saul pobil své tisíce, David své desetitisíce. Saul se ho proto rozhodl zbavit. (1S 18,1-30)

David utekl k proroku Samuelovi. Saulova dcera Míkal Davidovi zachránila život, jelikož ho nechala potají uprchnout, a syn Jonatán mu pomohl utéci před vojáky. (1S 19,1-24)

Po útěku Saul Davida se svými vojáky pronásledoval a David se před ním proto musel skrývat v jeskyních a lesích. Byl nucen spojit se s lidmi, jako byli dlužníci či zchudlí zloději (1S 22,1-4), kteří mu pomáhali postavit se Saulovi na odpor. David Saula nejednou přistihl v situaci, kdy ho mohl zabít, ovšem nikdy to neudělal. Části příběhu končí Saulovou omluvou Davidovi. (1S 24,1-23)

David volí přechod k samotnému pelištejskému vojsku, s nimiž jistý čas bojuje. (1S 27,1-12) Je však Pelištejci zapuzen. (1S 29,1-11)

Po smrti Saula je David provolán králem nad Judskem. (2S 2,4)

V jedné verzi se Saul zabije nalehnutím na svůj meč, jelikož nechce padnout do rukou Pelištejcům poté, co je zraněn a jeho zbrojnoš ho odmítl zabít. Když jeho mrtvolu naleznou Pelištejci, useknou Saulovi hlavu a tělo pověsí na hradby. (1S 31,1-13)

Následná druhá verze oproti tomu popisuje, syna „*amálekovského bezdomovce*“, který předstupuje před Davida v Siklagu se zprávou, že zabil Saula, který ho o to prosil, když mu docházely síly v boji proti Pelištejcům a svírala ho smrtelná křeč. Říká Davidovi, že sňal Saulovi královskou čelenku a zlatý náramek a přináší mu je. David začal truchlit pro Saula i jeho syna Jónatana, který rovněž v boji padl, a Amálekovce nechává v hněvu, že zabil pomazaného, svým družiníkem zabít.

(2S 1,1-17)

Po smrti Saula se David mohl vrátit do země, kde ho lidé znali. Se svými dvěma ženami Achinoamou a Abígajlou, se svou družinou a jejich rodinami vešel do judského Hebronu. Judští muži Davida pomazali na krále Judska. (2S 2,1-31)

Na krále Izraele byl však pomazán Abnérem, velitelem Saulových vojsk Saulův syn Išbóšet. Velitelé Davidova vojska se postavili velitelům bojovníků Izraele, Davidovi bojovníci vítězili. (2S 2,12-32) Po dalších bojích Abnér sběhl k vojskům krále Davida. Jóab, velitel Davidových vojsk, zabil Abnéra, jelikož ho považoval za zvěda. Když to David zjistil, Jóaba proklel a pěl s lidem žalozpěv nad Abnérovým hrobem. (2S 3,1-39)

Išbóšet byl zabit při odpočinku na lehátku. Jeho hlavu přinesli Davidovi, který ale útočníky za trest nechal usmrtit a jejich těla rozvěsil po městě bez rukou a nohou pro výstrahu, že se opovážili vztáhnout ruku na pomazaného. (2S 4,1-12)

David byl izraelským lidem provolán za krále i nad Izraelem a vytáhl na Jeruzalém, kde byli Jebúsejci. Do města pronikl vodní štolou a dobyl skalní pevnost Sijón na slepých a kulhavých. David se ve skalní pevnosti usadil. Město Jeruzalém po něm nese označení město Davidovo. (2S 5,1-11)

Do Jeruzaléma byla přenesena schrána se Zákony, zaštitěnými Bohem. Po donesení posvátných Zákonů do města Jeruzaléma se David radoval, což vyvolalo nevoli Saulovy dcery a Davidovy ženy Mikal, na kterou proto David zanevřel. Míkal zůstala bezdětná. (2S 6,1-23)

David se chystal postavit pro Boha Chrám a umístit tam posvátnou truhlu. Bůh mu však nedovolil pokračovat za jeho života ve stavbě. Bůh upevnil jeho království a svěřil navěky jeho rodu vládu nad Judskem i Izraelem oproti Saulovu domu, který Bůh zavrhl. (2S 7,1-29)

Vítězstvím nad Pelištejci a dobytím jejich města Gat David rozšiřuje své území. Svými otroky, kteří se zavázali odvádět mu daně, učinil Moábce. (2S 8,1-14) Zajal 700 000 jezdců a 20 000. pěšáků vojska Hadad-ezera, krále Sóby, porazil Aramejce, kteří jim přišli na pomoc. I ti se zavázali Davidovi odvádět dávky. Veškeré zabavené zlaté, stříbrné i měděné předměty, drahé kovy od všech podmaněných pronárodů včetně Amónců, Amáleka a Edómu David zasvětil Hospodinu. (2S 10,1-19)

Jeho kralováním bylo zjednáno v celém Judsku a Izraeli právo a spravedlnost. (2S 8,15).

Mefibošeta, chromého syna Saulova syna Jónatana, vzal do své pevnosti v Jeruzalémě. (2S 9,1-12)

David zatoužil po Bat-šebě, ženě Uriáše, který v té době bojoval v jeho vojsku, a ta s ním otěhotněla. David se snažil po návratu Uriáše přimět, aby ležel se svojí ženou, ale lest se Davidovi nepovedla, a tak ho přikázal zabít v boji, kde také Uriáš o život přišel. Bat-šeba truchlila nad svým mužem, ale pak odešla k Davidovi a stala se jeho ženou. (2S 11,1-26)

Nátan přišel sdělit Davidovi, co učinil. Připodobnil jeho čin k příběhu uloupené ovečky chudákovi, který nic jiného neměl. (2S 12,1-25)

Amnón se zamiloval do své sestry Tamary, a když ji svedl, zavrhl ji. Tamařin bratr Abšalóm Amnóna zabil a utekl. Král David se rozhodl proti němu vytáhnout se svými vojáky. (2S 13,1- 38)

Abšalóm byl nakonec omilostněn, jelikož Jóab, velitel vojska ke králi poslal tekojskou ženu ve snaze pomoci Davidovi v jeho trápení a ukončit krevní mstu. Žena pověděla králi svůj příběh, aby ho rozsoudil. Synové se pohádali, jeden zabil druhého a ženě zůstal jen první syn, kterého jí také chtěli zabít, protože zabil. Plačící žena prosila o rozřešení.(2S 14,1-17)

Král prohlédl lest a zeptal se ženy, kdo ji poslal. Zároveň si uvědomil, že pronásledování Abšalóma je krevní msta a dovolil Abšalómovi vrátit se do Jeruzaléma. Abšalóm však nesměl spatřit jeho tvář. (2S 15,18-33)

David dál soudil lid, který k němu přicházel prosit o radu, ale Abšalóm lstivě získával srdce lidu tím, že je soudil sám. Lidem říkal, že David je zaneprázdněn. Odešel pak do Hebrónu, kde se nechal provolat králem, celý Izrael stál za Abšalómem. (2S 15, 1-12) Aby Abšalóm nevyvraždil celé město, musel David opustit Jeruzalém a se svým lidem, který mu zůstal věrný, odešel do pouště. Lévijsi nesli schránu Boží smlouvy. Kněz Sádok se však vrátil se schránou do města, zatímco David bos stoupal na Olivetskou horu se zahalenou tváří. Lid plakal. (2S 15,13-37)

K Abšalómovi poslal David svého věrného Chušaje Arkajského. (2S 15,37) Abšalóm obsadil město Jeruzalém. Lstivý Achítofel poradil Abšalómovi, aby ležel se všemi Davidovými ženami a dokázal tak lidem svou rozhodnost rozejít se na dobro se svým otcem. (2S 16:15-23)¹⁹ Chúšaj Arkijský ovšem později vylákal Abšalóma do čela vojska válečné výpravy proti Davidovi, kde Abšalóm v bitvě přišel o život. (2S 18,1-32) David pro Abšalóma velice plakal a zlomený se vrátil do Jeruzaléma. (2S 19,9)

¹⁹ Weselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 26-92

II.ČÁST

5. *JAN–WIM WESSELIUS - THE ORIGIN OF THE HISTORY OF ISRAEL*

Herodotus's Histories as Blueprint for the First Books of the Bible

Redakce biblických příběhů probíhala, podle Wesselia, až v 7. a 5. stol. př. n. l., ale úzce souvisí se skutečnou historií. Podle Wesselia není jiná možnost, než skutečnosti přijmout a snažit se podrobit text podrobné analýze, která odhaluje, že text tvoří několik vrstev. Redaktoři v 7. a 5. stol. př. n. l. takto koncipovali text úmyslně, a vytvořili možnost výběru více či méně nezávislých textů v chronologickém pořadí se snahou omezit neshody. Davidův biblický příběh je z velké části kontinuální.²⁰

Wesselius je zastáncem myšlenky, že základní tradované příběhy byly obohaceny o dobové archaické prvky literárních příběhů doby. V 5. stol. př. n. l. při druhé redakci biblických příběhů proběhla, podle Wesselia, úprava biblického textu v návaznosti na práci Herodota, řeckého historika, popisujícího počátky řeckého kulturního odkazu tehdejší civilizace. Přesné datum jeho narození a smrti není známo, odhady se pohybují, že žil mezi lety 484 a 420 př. n. l.²¹ Ve svém díle se Wesselius v první studii soustředil na porovnávání textů bible s 1. - 9. knihou Herodotovy Historie. V další části se soustředil na srovnávání paralelních částí knih Samuelových tvořících strukturu Davidova příběhu. Wesseliova studie poskytuje hlubší rozbor struktury Davidova příběhu, souvislostí spojených s Davidovým životním příběhem.

Wesselius se zvýšenou pozorností sleduje funkce opakování slov a vět a porovnává jejich možné významy a situace příběhů poskytující spojení s jinými místy v Pentateuchu a různé efekty dosažené tímto postupem. Zdůrazňuje, že přítomnost struktury ukazuje, že kapitoly patří k sobě společně s ohledem na jejich literární podobu i jejich podstatu, proto není důvod, podle Wesselia, pro předpoklad, že větší části textu byly sekundárně vloženy.²²

Samuel pomazal prvního krále Saula (1S 10,1) a odňal od něho království (1S 15,28), jelikož Bůh Saula zavrhl (1S 16,1) za porušování Božích nařízení. Poté Samuel pomazal syna Jišaje Betlémského. (1S 16,12) Tento příběh je v bibli proto, píše

²⁰ Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 56-111

²¹ <http://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9rodotos>

²² Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 111

Wesselius, aby bylo čtenáři zřejmé, že královský majestát získal David legitimním způsobem.²³ V tomto názoru je v rozporu např. se Silbermanem a Finkensteinem, kteří ve své práci uvádějí zcela jiné skutečnosti týkající se Davidova získání moci.

Samotný příběh proroka Samuela, jeho koncepce, je stručný začátek celého příběhu. Jde jen o to uvést, jak David a jeho potomci přišli k moci, a to z Boží vůle, píše Wesselius.²⁴

Bible je směs různých literárních žánrů. Hlavní děj je obvykle psán v jednoduchých prózách, ale rozptýlení čtenář najde v poezii, právním a rituálním textu, s návody pro náboženské služby v Chrámu, s různými druhy seznamů. Genealogie a administrativní texty jsou obvyklé u autorů řecké a latinské kultury a Herodotova práce představuje jednu z nejbližších paralel, píše Wesselius. Pozastavuje se nad funkčností těchto textů v rámci tehdejšího správního systému, oproti Paulovi Johnsonovi, ovšem pochybuje, že jsou skutečným odrazem královské správy.²⁵

Existuje jen málo biblických pasáží, které by vyvolaly stejnou míru reflexe jako příběhy kolem krále Davida. Podle názorů některých učenců je to ctižádostivý a bezohledný člověk, který se dostane k moci a zůstane u moci s tím, že zabije všechny potencionální protivníky, zatím co cynicky využije všech druhů výmluv pro zločiny, které spáchal sám, nebo jeho podřízení. Podle názorů jiných je to Bohem daný panovník, který se nedopustí téměř žádného přestupku během celé své kariéry. Mezi těmito extrémny je celé spektrum různých názorů.²⁶

Nevinnost a ctnost Davidova na jedné straně je v textu spojená se zločinností na straně druhé, jako by se zdálo, že text, který ho nominálně chválí záměrně i poskvřňuje jeho pověst. Výsledkem je smíšené hodnocení Davidova příběhu recipienty, píše Wesselius. Je pozoruhodné, že na základě jednoho textu lze dojít k velmi rozdílným názorům. Jako by autoři příběhu dávali čtenáři na vybranou v hodnocení jeho osoby. A přitom to není v tom, že by některý z učenců příběhu rozuměl nesprávně.²⁷

²³ Wesselius, J.M. *The Origin of the History of Israel*, str. 109-110

²⁴ tamtéž, str. 115

²⁵ tamtéž, str. 116

²⁶ tamtéž, str. 117-118

²⁷ tamtéž, str. 117-118

5.1. DAVIDŮV PÁD

Davdiův hřích s Uirášem a Bat-šebou má, podle Wesselia, centrální úlohu v příslušných kapitolách.²⁸ V druhé Samuelově 11 jsou do příběhů integrovány Chetejec Urijáš a jeho žena Bat-šeba, kterou uviděl David, jak se koupala, když byl její manžel v boji. Zalíbila se mu a svedl ji. David se bojí následků, jelikož Bat-šeba otěhotněla, a snaží se, aby s ní její manžel ležel. Ať už skrze morální zábrany jejího manžela nebo kvůli jeho podezřívavosti není Davidův plán úspěšný. David proto Urijáše pošle zpět do války s dopisem určeným Jóabovi, aby poslal Uriáše na velmi nebezpečné místo v boji. A tak se stane, že Urijáš je zabit a David si Bat-šebu bere za ženu. (2S 11,1-27).²⁹ V prohlášení proroka Náthana ovšem musí nést za tento zločin následky. Bat-šebě se narodí dítě, které zemře.³⁰ (2S 12,11-21)

V druhé Samuelově 15 David uprchl z Jeruzaléma po vzpouře svého syna Abšalóma, ale zůstalo po něm deset jeho konkubín. (2S 15,13-16) Abšalóm pak na radu Achitofela leží s ženami svého otce kvůli vyjádření své moci. (2S 16,20-21) Tento moment je považován za velmi důležitý pro úspěch vzpoury, jelikož je zřejmé, že rozpor mezi ním a otcem Davidem nebude překonán. Zřejmé jsou i důvody rady Achítifelovy, za níž se skrývá mnohem více osobních motivů, uvádí Wesselius a dodává, že je velmi pravděpodobné, že Achitofel je Bat-šebin děd. Achítofel tak vidí příležitost pomstít se králi za svedení své vnučky. Svedení Uriášovy ženy a zabití jejího manžela je jediný skutečný zločin, kterého se David přímo dopustil, píše Wesselius. Řada čtenářů se ovšem domnívá, že se David snažil odstranit více svých soků a soupeřů.³¹

Davidův příběh je propracován do důkladně propojených souvislostí.

David řeší v příběhu vzniklou situaci modlitbou k Bohu, v níž neprosí za porážku Abšaloma, ale prosí o zrušení Achitofelovy rady. (2S 15,31) Ta se týkala zabití Davida. Hrozbu přímého útoku v příběhu odvrací Chušaj Arkijský. Celá posloupnost děje nám ukazuje, že Bůh, přímo zasahuje do lidských záležitostí, jelikož rady Achítofela Abšalóm neuposlechl. (2S 17,14) Je ovšem velmi překvapující, pokračuje Wesselius, že osobní počin Achítofelův by byl dostatečným důvodem pro sesazení Davida. V krajním případě je součástí trestu za svedení Bat-šeby a zabití jejího muže

²⁸ Wesselius, *The Origin of the History of Israel*, str. 110

²⁹ tamtéž, str. 119-120

³⁰ tamtéž, str. 120

³¹ tamtéž, str. 121-122

Uriáše, který byl oznámen Davidovi od Boha skrze proroka Nátana, kde jsou přesně ohlášeny tyto budoucí události. (2S 12,11-12) Čtenáři tak není chování Achítofela divné. Stan, v němž vešel Abšalom k ženinám svého otce, je vystaven na střeše královského paláce, jelikož se vše má odehrávat veřejně, ale zároveň se jedná o velmi důležité místo, jelikož z něj viděl David Bat-šebu poprvé, než ji svedl. (2S 11,2).

5.2. SAULOVA SMRT

V Davidově příběhu jsou pasáže, které čtenáře staví před otázku, jak se Davidův příběh ve skutečnosti opravdu odehrával.

V 2. Samuelově Davidovi oznámil události spojené se Saulovou smrtí mladý muž, Amálekovec. Čtenáři však byli obeznámeni se skutečností týkajícími se smrti Saula již na konci 1 Samuelovy 31, kde Saul žádal jeho zbrojnoše, aby Saula zabil, jelikož se situace v boji s Pelištejci zdála zcela beznadějná, když však zbrojnoš vytrvale odmítal zabít „pomazaného Páně“, Saul se zabil nalehnutím na vlastní meč. A jeho zbrojnoš pak následoval jeho příkladu. (1S 31,4-6). Amálekovec však Davidovi oznámil, že Saula zabil na jeho přání. Při srovnání těchto dvou příběhů je v prvním příběhu zbraní meč, na nějž Saul nalehl (1S 31,4), v (2S 1,6) se Saul opíral o kopí. V (1S 31,3) byl Saul ohrožován lukostřelci, zatímco v 2S 1,6 se hovoří o vozech s jezdci. Samozřejmě jak Saul, tak Pelištejci vlastnili celou řadu zbraní, píše Wesselius. Poté, co si David vyslechne příběh Amálekovce, je David ve velmi složité situaci, a neví, zda má věřit jeho slovům. Na jedné straně takřkajíc díky činu Amálekovce získal David královský majestát, na druhé straně David nemůže nechat tento čin, zabití pomazaného, nepotrestán. David proto vyslovuje nad mužem trest smrti. Přičemž je, podle Wesselia zřejmé, že Amálekovec nemilosrdně bloudil po bojišti při hledání kořisti, což vyplývá z porovnání jeho příběhu s tím, co bylo řečeno v předchozí kapitole.³²

V podstatě totéž je řešeno např. v souvislosti s vraždou Saulova syna Išbošeta, který je zabit na svém lůžku Saulovými služebníky. Samotný David se odvolává na případ Amálekovce při posuzování činů Saulových služebníků, za něž jsou zbaveni jako

³² Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 123-124

Amálekovce života. (2S 4,5-12) ³³ Vina za smrt Saulova syna, mocenského rivala, spadá podle biblického příběhu na Saulovy služebníky.

5.3. SÍBA A MEFIBÓŠET

V době, když utekl David kvůli Abšalomově příchodu do Jeruzaléma, Síba, sluha Saulův, sloužil jeho vnukovi Mefibóšetovi. (2S 9,9) Mefibóšet byl chromým synem Jónatana. V 2S 16,3 se David ptá, proč není Síba s Mefibóšetem, když mu jde Síba vstříc při Davidově útěku před Abšalomem. Síba mu odpovídá, že Mefibóšet zůstal doma, v naději, že získá zpět královský majetát, že se vrátí království zpět k jeho rodině v důsledku Abšalomova povstání. David na místě dává všechen Mefibóšetův majetek Síbovi. (2S 16,1-5), Když se David po Abšalomově smrti vrátil a Mefibóšet, který se zdržel mytí a holení od Davidova odjezdu z Jeruzaléma, mu vyšel vstříc, mluvil o tom, že byl Síbou podveden a Davidem nespravedlivě odsouzen. David v důsledku tohoto zjištění vydal příkazy, aby si Síba a Mefibóšet rozdělili majetek mezi sebou. (2S 19,24-31) Wesselius uvádí několik možných motivů pro chování Síby i Davida. Co se týče Davidových motivů chování v těchto příbězích, David naznačil svou loajalitu k jeho milovanému příteli Jonathanovi a jeho synu tím, že Mefibóšeta nechal sedět u královského stolu v Jeruzalémě. (2S 9,11) Není žádný důvod pochybovat o tomto motivu, píše Wesselius. Zároveň tím, že i Mefibóšet sestupuje za Davidem, který se vrátil do Jeruzaléma, se podle Wesselia David snaží zabránit pokusům soustředit síly loajální k Saulovu rodu, tzn. k Mefibóšetovi a dalším členům jeho rodiny. Navíc nepokládá za náhodu, že Síba i Mefibóšet se takto paralelně vyskytují v Davidově příběhu. Motivace na osobní i veřejné úrovni souvisejí s problémy v průběhu jediného božského plánu, uvádí Wesselius.³⁴

Podle Wesseliova názoru jsou některé motivy zřejmé, jiné jsou ukryty v hloubce do takové míry, že jen málo z nich jsme schopni rozpoznat. Nejméně viditelný ze všech motivů je, jak celá realita Davidova příběhu zapadá do Božího záměru. Boží důvody pro jednání lidí jsou více či méně skryté hluboko, zřetelně jsou čtenáři odhaleny skrze proroky např. slovy Nátana (2S 12,1-15). Není překvapením, že prorok je zde prostředník, který umožňuje kontakt mezi božskou a lidskou sférou.³⁵

³³ Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 124

³⁴ tamtéž, str. 124-126

³⁵ tamtéž, str. 126-129

Motivy ve zbylých dvou rovinách, osobní a veřejné jsou čtenáři zprostředkovány s úmyslem nechat ho nerozhodnutého, píše Wesselius, jako v případě motivů Davidových, které jsou zachovány ve velké míře. Fenomén záměrného ukrytí informací v biblických hebrejských prozaických textech nikdy nebyl předmětem samotného šetření. Nicméně při pozorném čtení se to zdá být docela běžné, tvrdí Wesselius. Nemálo z motivů a jevů výše popsaných lze odhalit jen při velmi důkladném čtení příslušných textů s důrazem na každý detail.³⁶

Přesné časové údaje jsou v bibli zaznamenány s úmyslem, aby mohl čtenář porovnat vyprávění s jinou částí vyprávění a nechat je zapadnout do širšího časového rámce, píše Wesselius.³⁷

Neviditelnost přítomnosti jistých emocí, myšlenek a motivů jsou často v příběhu uvedeny kvůli literárním účinkům se zaměřením na čtenářovu osobní zkušenost při čtení textu bez jakýchkoliv dalších explicitních znamení. Jedním z příkladů je uváděný Davidův zločin ohledně Bat-šeby a následné vyhlášení trestu prorokem Nátanem (2S 12,1-15), který nejprve začíná smrtí prvního dítěte Bat-šeby, trest se opakuje v podobě smrti jeho synů a zcizením Davidových žen. To přinejmenším naznačuje, že trest ho stíhal do konce života. Nicméně, podle Wesselia biblický příběh, až na neočekávaný odkaz v 1Kr 15:5, dál mlčí o záležitosti Urijáše. Třikrát je popisován trest za Davidovo provinění v biblickém textu, nicméně se příběh dál odvíjí pro mnoho čtenářům neočekávaným směrem. Moudrá tekójská žena řeší situaci ohledně smrti Abšalóma v rozhovoru s Davidem a odvrací ho od jeho snahy potrestat Abšalóma.³⁸

David pak musí prchnout před Abšalómem, přičemž je proklet Šimeí. (2S 15,7) Čtenář si automaticky myslí, že smrt Urijáše je jediný případ v Davidově životě, kdy zhřešil, ale z pokračování jeho slov vůči Šimeímu se ukazuje, že David myslí jen na smrt příbuzných Saulova rodu, uvádí Wesselius³⁹

Poskytnuté informace posvátného textu měly být předány co nejpřesněji. Toto vysvětlení je nepochybně pravdou, píše Wesselius, a i když tendence k harmonizaci textu autorů a možnost vzniku chyb jsou neoddělitelně spjaty s každou formou přenosu textů, obecně však zanechají svůj odkaz více či méně nepoškozený. Díky skrytým informacím je situace ovšem zcela jiná. Zdá se, že původní úvahy realizace se opíraly o metody zajištění čistoty a spolehlivosti textu hebrejské bible. Metoda přesného

³⁶ Wesselius, J.M, The Origin of the History of Israel, str. 130

³⁷ tamtéž, str. 130-131

³⁸ tamtéž, str. 131

³⁹ tamtéž, str. 131

přenosu je nezbytná proto, aby poselství textu přežilo v průběhu staletí nedotčené. Skryté informace vyzývají všechny svědomité redaktory, aby informace zůstaly neporušeny kvůli srozumitelnosti, jelikož by byly odstraněny skryté informace.⁴⁰

Nejdůležitějším aktérem bible je však zřídka zmiňovaný Bůh Izraele, pokračuje Wesselius. Z tohoto důvodu proto není příliš důležité, zda David popsán v bibli má skutečně sobecké záměry. Informace, často i hluboce skryté i jednání osob příběhů, jsou součástí božího plánu, uvádí Wesselius. Není proto příliš vhodné snažit se charakterizovat osobu Davida. Tento rámeček dělá z Davida a osob kolem něj pravé protagonisty příběhu, tvrdí Wesselius.⁴¹

5.4. MOUDRÉ ŽENY

Vzpouza Abšalóna je jednou z negativních událostí, které následovaly po Davidově pádu, v příběhu s tekójskou ženou je však David líčen jako milující muž, který i přes uvedené skutečnosti se pro svého syna trápí.

Velitel Jóab posílá tekójskou ženu k Davidovi s cílem předložit mu falešný soudní spor, s úmyslem přimět Davida, aby dal svolení k návratu syna Abšalóna do Jeruzaléma. V té době byl Abšalóm v exilu u své matky, protože se bál pomsty za zabití svého nevlastního bratra Amnóna, kterého zabil za znásilnění Abšalómovi vlastní sestry Támary. Tekojská žena oblékla smuteční šaty a požádala o slyšení u krále Davida. Prosila o pomoc, jelikož po smrti svého manžela zůstala se dvěma syny a jeden z nich zabil druhého při hádce. Rodina ji proto nutí, aby zbývající syn byl usmrcen jako vrah. Ona trvá na milosti pro svého syna a opakuje to, dokud jí David neujistí, s přísahou, že se jejímu synovi nic nestane. (2S 14,1-11) Pak se u ženy náhle změní tón, popisuje Wesselius. Žena obviňuje Davida, že neumožnil návrat Abšalómovi. Po soudním rozhodnutí ohledně syna tekójské ženy je jasné, že mu musí být umožněn návrat domů. David začíná chápat souvislosti a ptá se ženy, stále nečekaně pro čtenáře, píše Wesselius, jestli jí neposlal Jóab. Tekójská žena se přiznává. David pošle pro Jóaba a svolí umožnit Abšalómovi návrat do Jeruzaléma. Abšalóm však nesmí spatřit Davidovu tvář. Jóab se ovšem stále snaží o smíření Davida s Abšalómem. (2S 14,33).

⁴⁰ Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 132-133

⁴¹ tamtéž, str. 133

Poté Abšalóm začíná rozvíjet své plány na převzetí moci, což vede k jeho neúspěšné vzpouře a jeho smrti.⁴²

Bude-li se předpokládat, že Davidovým záměrem bylo potrestat Abšalóma pravděpodobně smrtí za zločin, kterého se dopustil, narazíme na rozpor odpuštění zločinu jeho synovi. (2S 14,21-24) Složitost lidských charakterů se nezdá nejlepším vysvětlením. Tento rozpor je správný v tomto typu literatury, která je obrazným vyjádřením Davidova charakteru. Po podrobném studiu hebrejského textu Wesselius zohledňuje, že David musí jednat jako král a nejedná ze začátku jako otec Támary, Amnána a Abšalóma. Co se stalo s jeho rodinnými příslušníky, bylo považováno za strašnou a ostudnou událost v každé monarchii starověkého Blízkého Východu, dokonce v každém čase a místě, uvádí Wesselius. Král nechal bez trestu závažný trestný čin uvnitř královské rodiny, znásilnění jedné z královských dcer jejím nevlastním bratrem a nebyl následně schopen zabránit pomstít se za to Abšalómovi, který spáchal jiný trestný čin, tentokrát vraždu. Pachatel utekl do města ke své matce, odkud zřejmě nemohl být vydán. Taková situace vysoce poškozují důstojnost a moc krále, píše Wesselius.⁴³

Druhý příběh o moudré ženě ukazuje Jóabův charakter v jiné situaci. Po smrti Abšalóma v boji s Davidovými vojáky se obnovil rozpor mezi severními a jižními kmeny, které povede k rozdělení Spojeného království na Judsko a Izrael za syna Šalamounova nástupce Rechabeáma. S tím nesouhlasí Benjamínek Šeba, syn Bichriho, který se snaží seskupit Izraelce. Jóab Šebu pronásleduje a oblehne město, v němž se Šeba ukryl. V tu chvíli zasahuje druhá „moudrá žena“, která žije v tomto městě. Stává se prostředníkem mezi obyvateli města a Jóabem. Šeba je zabit díky ní obyvateli města a jeho hlava je hozena přes brány města Jóabovi. Jóab pak opouští město bez boje. (2S 20,1-22)⁴⁴

Nejde ani tak o radu, kterou žena dává, to není ani tak zajímavé, ale spíše jde o svobodu projevu, kterou si může žena vůči Jóabovi dovolit, píše Wesselius.⁴⁵

Následná smrt Abšalóma a jeho reakce na zprávy o jeho smrti ukazují, že cítil hlubokou lásku ke svému synovi. (2S 19,1-9). Po Nátanově poselství v (2S 12,7-14), David ví, že ztratí mnoho ze svých synů nepřírozenou smrtí. Některé již ztratil, svého novorozeného syna, kterého porodila Batšeba a svého nejstaršího syna Amnána a je

⁴² Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 135-137

⁴³ tamtéž, str. 134-145

⁴⁴ tamtéž, str. 137

⁴⁵ tamtéž, str. 149

nepravděpodobné, že David chce opravdu usmrtit i Abšaloma. David proto málo spěchá s vykonáním trestu. Jóab se za tohoto stavu událostí pokouší dosáhnout přijatelného řešení tím, že za králem posílá tekojskou ženu, aby za přítomnosti všech dvořanů a jedinců, kteří mohli být soudu přítomní u krále, nechal přede všemi Abšalóma omilostnit a umožnit mu návrat bez trestu.⁴⁶

Strategie tekojské ženy je ve zdůraznění kontrastu chování krále a Božím záměrem, píše Wesselius. Davidovi se podaří vyřešit problém s Abšalómem prostřednictvím podobnosti mezi těmito dvěma případy bratrovraždy, alespoň pokud jde o případ ženy. Analogické řešení není mezi oběma případy pro krále povinná, ale je to možnost, která vede k požadovanému výsledku, v tomto případě návratu Abšalóma do Jeruzaléma bez toho, aniž by utrpěla králova pověst. V důsledku toho je Abšalóm omilostněn. Král chvíli přemýšlí, ale pak nechá zavolat Jóaba, aby Abšalómovi umožnil návrat zpět. (2S 14,21)⁴⁷

Tyto úvahy nás přivedly opět k jednomu z hlavních problémů, pokračuje Wesselius, příběhů krále Davida a to, že podle doslovného čtení textu je David prezentován jako bohobojný, spravedlivý a možná i trochu naivní muž ve své upřímnosti, i když řada čtenářů s tímto úsudkem úplně nesouhlasí.⁴⁸

5.5. Kdo zabil Goliáše?

Další částí příběhů, které jsou ve vzájemném rozporu a je tudíž pro čtenáře matoucí, je Saulovo přijetí Davida ke královskému dvoru.

První příběh Izraelského krále Davida, který se týká jeho mládí, kdy se seznámí s králem Saulem skrze jeho schopnosti hudebníka, je jedním z nejznámějších z celé Bible, uvádí Wesselius. David je nejmladší syn muže z města Betléma v zemi kmene Judy, který má osm synů. Jednoho dne prorok Samuel navštíví Betlém. Čtenáři jsou upozorněni, píše Wesselius, že se mu dostalo božského úkolu pomazat jednoho ze synů Judy tajně jako nového krále Izraele, který má nahradit současného krále Saula, odmítnutého Bohem. Davidovi starší bratři byli předváděni před Samuela, když předstoupil David, Bůh Samuelovi sděluje, že on je novým vyvoleným králem. Jakmile byl David pomazán, Duch Boží se snesl na něj a téměř současně se odchyluje

⁴⁶ Wesselius, J.M., *The Origin of the History of Israel*, str. 144-145

⁴⁷ tamtéž, str. 145-148

⁴⁸ tamtéž, str. 149-150

od Saula.(1S 16,1-13) Saul může najít úlevu v poslechu hudby. David je dokonce jmenován Saulovým zbrojnošem. (1S16,21-23)⁴⁹

Po tomto příběhu následuje úplně jiný příběh prvního setkání Saula s Davidem. David se hlásí, že zabije obra Goliáše, a opravdu obra zabije. Izraelci následují jeho příkladu a porazí vojsko Pelištejců. Davidova pověst se šíří, ale vítězství, které získal, způsobí, že Saul žárlí a jeho vztah k Davidovi se obrátí ve zlo, hází ve vzteku po Davidovi kopí. (1S 18,1-12) Po těchto incidentech posílá na Davida vojáky, kteří se ho snaží zatknout a zabít. Pomáhá mu utéct Míkal, jeho žena, kterou si mohl vzít jako odměnu za zabití Goliáše. David uprchne k Samuelovi.(1S 19,1-24) Dlouho utíká a skrývá se a vše pro Davida skončí, když král Saul zemře v bitvě proti Pelištejcům, což má za následek, že David získá královský trůn.⁵⁰

V bibli je v příběhu následně další pasáž o boji s Pelištejci v Góbu, kde je popsáno, že Elchánan, syn Jaare Oregíma Betlémského zabil Goliáše Gatského, jehož hrot kopí bylo se podobalo tkalcovské vratidlu. (2S 21,19)⁵¹

Poté, co jsme na začátku Davidova příběhu zjistili, že David zabil Goliáše a usekl mu hlavu (1S 17,51), se dozvídáme, píše Wesselius, že to byl jiný obyvatel města Betléma, který zabil obra Goliáše. Přesto se zdá velmi nepravděpodobné, že máme co do činění s jinou osobou, uvádí Wesselius shodně se Silbermanem a Finkelsteinem. Jméno obra, místo původu, dokonce i popis jeho kopí jsou v obou příbězích totožné. Hebrejský text předkládá velké problémy, pokračuje Wesselius.⁵²

Není to ojedinělé, popisovaný byl případ uváděné dvojí smrti krále Saula. Tam se naskytá ovšem možnost jistého vysvětlení příběhu, že amalekijský mladík slyšel a viděl celou událost ze skrýše a tím získal náležité informace o smrti Saula, a sám se pak staví do role zbrojnoše a očekává odměnu poté, co odchází s královskými atributy po Saulově i Jónatanově smrti. Je to zajímavé vysvětlení, píše Wesselius, ale poukazuje na další odkaz v 2 Samuelově, kde lze najít úryvek, v němž je napsáno, že Pelištejci porazili krále Saula. (2S 21,12), hebrejský „hikkd“ je v kontextu obvykle označení pro

⁴⁹ Wesselius, J.W., The Origin of the History of Israel, str. 151-152

⁵⁰ tamtéž, str. 152-153

⁵¹ tamtéž, str. 153

⁵² tamtéž, str. 153-154

zabití v boji, zatímco v příběhu o Saulově smrti nám bylo řečeno, že nebyl ani zraněn, když se rozhodl zabít.⁵³

Rozpory snadno vedou k přehodnocení obsahu tohoto příběhu a jeho kontextu. Je nutné poznamenat, že skutečnosti Saulovy smrti jsou proto těžko slučitelné. Z tohoto důvodu je velmi pravděpodobné, uvádí Wesselius, že tvůrci Septuaginty zaznamenali tento problém a základní dvě verze smrti krále Saula uvedli záměrně za sebou.⁵⁴

Takové neshody mezi dvěma protichůdnými příběhy mohou být obvykle vysvětleny různě. Mohli bychom předpokládat, že obě verze se původně šířily samostatně, a byly nakonec dány vedle sebe redaktory. Mohli bychom také váhat, zda to nebyl jen neopatrný redaktor nebo jestli neměl problémy s harmonizací dvou alternativních verzí, nejpravděpodobnější však je, že příběhy měly takovou hodnotu, že každá verze byla zachována jako originál a upustilo se od jejich uvedení do souladu. Nebo konečně mohly být ponechány obě verze z určitých záměrných důvodů. Druhé a třetí vysvětlení se nevylučují. Ať volí a rozhodne se čtenář sám. Uvedení obou verzí se záměrem znamená, že by pozornost čtenáře měly dokonce úmyslně upoutat kvůli své protichůdné povaze, přičemž ovšem každá z obou verzí je dostačující k vysvětlení dalších událostí, píše Wesselius.⁵⁵

V dalších kapitolách je epizoda potvrzující zabití Goliáše Davidem. David utíká před Saulem a přijde ke svatyni v místě zvaném Nob. Kněz Achimelek mu dává mj. meč, který se popisuje jako meč Pelištejce Goliáše, kterého David zabil v údolí Elah.⁵⁶ (1S 21,10)

Čtenář je konfrontován s protichůdnými signály a zdá se, že opravdu není žádný způsob, jak zjistit, kdo zabil Goliáše. Podobných protichůdných částí příběhů je celá řada, lze kráčet labyrintem, a pokud se budeme držet v mezích biblických příběhů, nebudeme moci najít východisko. Přitom v případě seznámení se Saula s Davidem, jsou v obou příbězích opět stejné části. Úzké spojení mezi nimi jen zdůrazňuje jejich strukturu a použití stejných klíčových slov a jmen. Oba začínají s Davidem, jako nejmladším synem Jišaje Betlémského, v obou je David honák stáda svého otce, ale jinak jsou zcela odlišné, i když je třeba poznamenat, píše Wesselius, že se svým

⁵³ Wesselius, J.W., *The Origin of the History of Israel*, str. 154

⁵⁴ tamtéž, str. 155

⁵⁵ tamtéž, str. 156-157

⁵⁶ tamtéž, str. 157

způsobem doplňují, jelikož oba zdůrazňují, že David je osobnost, poprvé vynikající hudebník, podruhé přemožitel obra.⁵⁷

Čtenář je v řadě případů nucen pochybovat o tom, jestli je bible opravdu jednotným dílem nebo jen sbírkou pestrých příběhů, seznamů a jiných literaturních i non-literárních částí. Rovněž tyto okolnosti vedou k úvahám o historické relevantnosti příběhů nebo alespoň jejich částí. Nicméně Wesselius uvádí, že struktura celého díla potvrzuje jeho jednotu a jednota zdůrazňuje, že jeho hlavním obsahem je, že Izrael má zvláštní vztah s Bohem a Bůh má plány se svým lidem.⁵⁸

Wesselius uzavírá celou část věnovanou biblickému příběhu Davida tvrzením, že vytvoření kánonu hebrejské Bible nebyl proces výběru a redakce, která je obvyklá, ale byl to proces dlouhodobý, řady let shromažďování dokumentace, výstižné je označení složená literární dokumentace.⁵⁹

6. M. GOLDEN – ANCIENT CANAAN AND ISRAEL, *New Perspectives*

David se v biblickém příběhu proslavil tím, že přemohl obra Goliáše, představujícího nejsilnějšího Pelištejce. Pelištejcům je připisováno, že útočili pomocí *železných* zbraní.

J.M. Golden ve své práci vychází při zpracovávání Davidovy doby z historických fakt, které ovlivnily život v Kenaánu i dobu Davidovu. David bojoval s Pelištejci, Pelištejci byli, jak je všeobecně známo, jedni z národů, které jsou v dějinách souhrnně nazývány jako Mořské národy. Mořské národy napadly během 13. a 12. stol. př. n. l. Egypt, a i když jejich nápor byl odražen, velkou měrou napomohly k pádu tamní 19. dynastie a k následnému rozpadu Egypta.

Mořské národy dobyly Malou Asii a Palestinu. Syrie, Ugarit a Alalak byly zničeny. Golden ve své práci uvádí, že velký počet lodí přistál u pobřeží Levanty a útočníci zničili prominentní města Kenaánu, jako Bet-Šemeš, Debir, Hazor, Lakíš nebo Megiddo. Mořské národy dobytá města vypalovaly.⁶⁰ Byla odkryta řada měst doby bronzové, jejichž doba zničení se shoduje s příchodem Mořských národů. Egypt přišel s pádem Chetitické říše o velký zdroj svého bohatství a o obchodní centra v Levantě. Pro

⁵⁷ Wesselius, J.W., *The Origin of the History of Israel*, str. 158-159

⁵⁸ tamtéž, str. 159-160

⁵⁹ tamtéž, str. 160-164

⁶⁰ Golden, *Ancient Canaan and Israel*, str. 139-141

Levantu znamenal příchod Mořských národů hospodářský kolaps.⁶¹ S prvními útoky se hroutily obchodní sítě a Egypt s Levantou přestal obchodovat.⁶²

V Egyptě nastalo období, které je egyptskými historiky označováno jako třetí Přechodná doba (1078-665 př. n. l.), do níž historicky spadá biblické Davidovo království.

Přechodnou dobu ukončilo až období, nazývané Pozdní doba (665-332 př. n. l.), v jejímž průběhu se dostal Egypt pod nadvládu Persie, která zničila Judské biblické království r. 586.

V bibli a příběhu o Davidovi jsou Pelištejci označováni jako Filištinští. Jejich příchod je, jak bylo uvedeno, reálnou skutečností starověké historie. Správné historické zařazení Davidova království v bibli, které je součástí skutečných historických událostí, je jedním z argumentů svědčících pro historicitu krále Davida.⁶³

Do r. 1078 vládli v Egyptě faraoni z 19. dynastie, Ramsess III. a IV. Egypt měl, podle archeologických nálezů v Kenaánu, stále jistý vliv,⁶⁴ který však postupně upadal. Byly zničeny egyptské pevnosti u pobřeží Sredozemního moře.⁶⁵ Jejich místa obsadili Pelištejci a začali rozšiřovat své obchodní sítě hluboko do vnitrozemí. Velké množství nálezů keramiky v Megiddu dokazují, že Pelištejci nahradili Egyptany na obchodních cestách až k Jizreelskému údolí. Zabývali se řemeslnou výrobou a zpracováváním kovů. Aktivně se podíleli na námořním obchodě.⁶⁶ Jejich hlavním centrem hospodářství a politické moci bylo město Tel Quasil.⁶⁷

Doba železná I, do níž historicky patří Davidovo království, byla doba značných politických změn. Autonomní kmeny se slučovaly do větších politických celků. Golden ve své práci píše o teorii rivality kmenových vůdců ve smyslu přeměněné organizace v městské státy.⁶⁸

⁶¹ Golden J.M, *Ancient Canaan and Israel*, str. 96-98

⁶² tamtéž, str. 96-99

⁶³ Tamtéž, str. 96-99

⁶⁴ Tamtéž, str. 96-99

⁶⁵ tamtéž, str. 155-160

⁶⁶ tamtéž, str. 96-99

⁶⁷ tamtéž, str. 155-160

⁶⁸ tamtéž, str. 155-160

6.1. DOBA ROZVOJE SPOLEČNOSTI V OBDOBÍ SPOJENÉHO KRÁLOVSTVÍ PODLE GOLDENA

V rámci dokazování historicity biblických příběhů probíhá od 20. stol. n. l. v Kenaánu archeologický výzkum, jak bylo uvedeno na začátku. Místem intenzivního zájmu badatelů je Jeruzalém, město Davidovo, které David dobil a v němž začal, během své vlády, stavět královský palác. (1S Archeologické vykopávky v Jeruzalémě, pokračuje Golden ve své práci, jsou omezeny současnou zástavbou Jeruzaléma a historickým vývojem i aktuálním politickým klimatem.⁶⁹ Golden uvádí, že jiní maximalističtí učenci dodávají, že došlo k velké přestavbě města za Heroda, včetně výstavby obrovské plošiny na novou zástavbu, čímž byly zničeny jakékoliv předchozí stopy dřívějších staveb.⁷⁰ Do 10. stol. př. n. l. je datována velká terasovitá struktura, vysoká 16,5 m, kterou mají někteří tendenci spojovat s Davidovou pevností Sión. Jiní ji připisují funkci opěrného systému stavby Herodovy pevnosti. Podle Goldena byl Jeruzalém v 10. stol. př. n. l. stále ještě relativně malým městem, ale získával dominantní postavení. Postupně se, podle Goldena, zapojoval do obchodních aktivit Levanty a dorůstal do obchodního uzlu s význačným postavením na trasách obchodních cest se statusem centra politické moci.⁷¹

Rovněž město Megiddo, jak uvádí Golden ve své práci, bylo již v 10. stol. př. n. l., důležitým obchodním a správním městem v Kenaánu.⁷² Z tohoto období se ve městě nacházejí dvě administrativní budovy a palác, které tvořily součást většího komplexu obehnaného zdí.⁷³ Archeologické nálezy svědčí o bohaté obchodní aktivitě Megidda 10. stol. př. n. l., sloužícího jako další uzel v rámci obchodních cest spojující arabské země s Afrikou a Asií. Obchodní aktivity v Levantě tohoto období jsou doloženy i obchodními aktivitami města Beršeby, skrze něž projížděly karavany 3-5 000 velbloudů, které převážely koření a polodrahokamy z Asie a zlato, slonovinu a kůže z Afriky. Město Dan v době, připisované Davidovi a Šalamounovi, bylo střediskem výroby bronzu. Nalezeny byly strusky, hořáky, které se datovaly do 11.-10. stol. př. n. l.. Měď na výrobu bronzu se dovážela z Kypru.⁷⁴

⁶⁹ Golden, J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 66-72

⁷⁰ tamtéž, str. 160-167

⁷¹ tamtéž, str. 130-135

⁷² tamtéž, str. 97-100

⁷³ tamtéž, str. 160-165

⁷⁴ tamtéž, str. 99-105

Podle archeologických nálezů, v průběhu tohoto období došlo ke zničení Megidda. Jeho zničení je připisováno buď egyptskému králi Šišakovi a nebo Davidovi.⁷⁵

Z měst Pelištejců se stávaly, během doby železné I, městské státy s bohatou kulturou, z nichž každý byl ovládán vlastním králem.⁷⁶ Pelištejci udržovali čilé obchodní styky v Egejském moři, s Kyprem i vnitrozemím Kenaánu. Archeologické nálezy svědčí o bohaté kultuře Pelištejců s kulturním centrem v Ashdodu.⁷⁷ Od počátku doby železné II jejich vliv v Kenaánu upadal.⁷⁸

Souhrnně lze tedy říci, že v době, kdy vládl biblický David, se, podle Goldenových údajů, již objevují po celém Kenaánu známky obchodních aktivit a vyšší stupeň organizace měst, což může být bráno jako důkaz, že správa izraelské společnosti mohla dojít vyššího stupně rozvoje.

Součástí archeologických nálezů v Megiddu je šest mohutných kamenných bran, které mnozí vědci považují za standardní izraelskou architekturu. Debaty se vedou kolem datace těchto bran. Kontroverzním tématem diskuse je funkce velké stavby strukturované do malých částí, která je mnohými spojována se Šalamounovými stáji, jiní je považují za skladovací jednotky. Nadšení vyvolalo nalezení stejných budov v Hazoru a Gezeru, což mnohé učence přesvědčilo, že se jedná o skutečné stavby krále Šalamouna.⁷⁹ V Hazoru a Gezeru se objevily také brány architektonicky podobné branám v Megiddu.

Golden ve své práci uvádí, že uhlíková metoda ovšem tyto brány datovala do období o sto let později, než je předpokládána doba jejich výstavby, a to do doby odpovídající sta letům po Šalamounově smrti. Nález stejných bran pelištejských a kenaánských měst, jako byl Ashdod, vyloučil brány jako výlučně izraelskou architekturu.⁸⁰ Golden pokračuje, že archeologové pomocí vykopávek odkryli brány v Lakíši, které David Ussishkin datoval až do období vlády Jarobeáma nebo Jóšafata.

⁷⁵ Golden, J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 99-105

⁷⁶ tamtéž, str. 155-160

⁷⁷ tamtéž, str. 195-198

⁷⁸ Tamtéž, str. 136-139, 155-156,

⁷⁹ Silberman a Finkelstein, *Objevování bible*, str. 128-130

⁸⁰ Golden, J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 160-165

Během pokračujícího archeologického průzkumu byly odkryty vysoké městské brány, datované do pozdního 10. a 9. stol. př. n. l., které byly součástí opevnění a obklopovaly města v Negevu, Arad a Beršebu s monumentálními stavbami.⁸¹

6.2. NÁBOŽENSTVÍ

Pro možnou centralizaci kultu svědčí nalezený obdélníkový vápencový oltář, se zvířecími rohy na každém rohu, podobající se popisu oltáře z Lv 4,7 a Lv 18,25, který se využíval zřejmě pro zápalné zvířecí oběti a pálení kadidla. O stavbě Šalamounova Chrámu, postaveného Bohu na hoře Moria ve městě Davidově, se zlatem a stříbrem vykládanými vraty a s cedrovými trámy, se nepodařilo nalézt žádné důkazy. Chrámy se našly včetně oltářů v Gezeru, Megiddu a Azoru. Objeveny byly svatyně i na dalších místech.⁸²

6.3. PÍSMO

Od konce 13. a ve 12. stol. př. n. l., popisuje Golden ve své práci, došlo v Kenaánu ke změně v psaní, při němž byly propojeny egyptské hieroglyfy s hláskami. První výskyt tohoto písma se datuje do období Střední říše, pozdní 12. dynastie, přičemž v Kenaánu se objevuje písmo ještě mnohem dříve.⁸³ Protokenaánské a protosinaitické nápisy byly nalezeny např. v Bet Šemeši nebo Lakíši. V chrámě v Lakíši se našla konev s nápisem tímto písmem, datovaná do r. 1220 př. n. l., sloužící k náboženským účelům, a bronzová dýka s nápisem. Klínové písmo se používalo při psaní stále převážně na severu. Nejranější protokenaánské nápisy se datují do 11. stol. př. n. l., jako je nápis „král Amurru“ na železném hrotu šípů nalezeném jižně od Betléma.⁸⁴ Písmo bylo se vyvíjelo.⁸⁴ Tato tzv. abeceda (bez nezávislých samohlásek) se standardně začala používat v písemných záznamech v oblasti Kenaánu v 10. stol. př. n. l., což dokládá fénický skript s datací do r. 1000 př. n. l. Z tohoto proto-kenaánského písma se vyvinulo písmo hebrejské, uvádí Golden.⁸⁵

Nedostatek písemných důkazů z 10. stol. př. n. l. je připisován psaní na materiály podléhající zkáze – hliněné tabulky, papyrus, pergamen. Nápisy, které

⁸¹ Golden, J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 163-170

⁸² tamtéž, str. 187-195

⁸³ tamtéž, str. 241-245

⁸⁴ tamtéž, str. 245-260

⁸⁵ Tamtéž, str. 241-246

se dochovaly, jsou vyryté do kovu nebo do kamene.⁸⁶ Golden je názoru, že takto zjednodušené písmo napomohlo ke gramotnosti a mělo zásadní vliv na sociální rozvoj Kenaánu 10. stol. př. n. l.⁸⁷ Jistou gramotnost Izraelců nelze proto jako možnost zcela vyloučit.

Ostraka, nalezené keramické střepy, které Golden datuje do 11. stol. př. n. l., nesou dvě kenaánská jména v tomto písmu. Do dalších nalezených ostrak jsou vepsány rané izraelské písňe.⁸⁸

Datace bodu zlomu, či spíše doby přechodu rozvoje Izraele, z kmenové agrární společnosti na správně a ekonomicky vyspělejší kulturu, je otázkou diskuse.

V době železné II došlo, podle archeologických nálezů i písemných dokladů, v Kenaánu k značnému posunu v rozvoji společnosti.⁸⁹

6.4. DAVID

David po sjednocení Izraele a Judska se stal králem území se správou v Jeruzalémě. Davidův příběh obsahuje seznam Davidových královských úředníků, manželek a dětí. (2S 8,15-18 a 2S 20,23-26) Ačkoli je Davidův příběh plný metafor a nadsázek či přirovnání, obrazných sdělení, je citově zabarven, jsou jména úředníků i manželek spolu s dětmi velmi přesně zasazená do příběhu, proto je Golden pokládá za reálná jako historická fakta, která potvrzují, že David skutečně žil a vládl.⁹⁰ Golden uvádí názor G.A.Smitha, který tvrdí, že tyto příběhy mají hlubokou pamětní funkci.⁹¹

Dále uvádí další dva možné důkazy Davidovy existence a to nápis ze stély z Tel Danu, kde na spodní straně dlaždice, která byla součástí čedičové stély s nápisem v aramejštině, datované do 9. stol. př. n. l., se zachovalo 13 řádků textu o bojích mezi Izraelem a Judou. Je na nich zaznamenáno: „*zabil jsem Jehorama syna Achaba, krále Izraele....., a já jsem zabil Ahaziahu, syna Jehorama z domu Davidova*“⁹² Golden píše, že mnoho učenců tento nápis považuje za jasný důkaz existence Davida a jeho dynastie, která vládla Judsku po 400 let. Zmiňuje i názor odpůrců, kteří tvrdí, že nápis lze číst

⁸⁶ Golden, Ancient Canaan and Israel, str. 244-246

⁸⁷ tamtéž, str. 245-247

⁸⁸ tamtéž, str. 66-70

⁸⁹ tamtéž, str. 162-170

⁹⁰ tamtéž, str. 267-275

⁹¹ tamtéž, str. 267-275

⁹² tamtéž, str. 267-275

i jako Dod nebo „král Judska“. Golden dále uvádí názor Thompsonův, který označil úlomek za podvrh.⁹³

Stéla z Tel Danu je fragment, objevený r. 1993. Je částí velkého pamětního kamene z Tel Danu, krále Chazaela nebo Ben-Hadada, krále Aramu. Nápis je v aramejštině, datován je do pol. 9. stol. př. n. l.⁹⁴

Za druhý důkaz reálné existence krále Davida považuje Golden Měšovu stélu, která byla objevena dříve než stéla z Tel Danu, již r. 1868, připomínající vítězství moábitského krále Měši z 9. stol. př. n. l. nad izraelským králem východně od Jordánu, kde na řádce 12 černého čediče je uvedeno DWD překládáno jako David.⁹⁵

Golden ve své práci uvádí tvrzení francouzského učenice Andre Lemaira (1994), který po důkladné reexaminaci tohoto textu poukázal na to, že se v textu třikrát opakuje „*Království Izraele*“, jmenovitě je uveden izraelský král Omri. Ke konci nápisu –řádek 31, je odkaz, který v důsledku poškození není zcela čitelný. Při překladu slova „bt wd“ je Lemair přesvědčen o nutnosti vložit před wd písmeno d, z čehož vzniká bt dwd neboli „*bayt Dawid*“, čili „*Dům Davidův*“, jako označení „krále Judska“, což je překvapující, jelikož je výraz používán i v hebrejské bibli, tak v nápisu na stéle z Tel Danu, přičemž je ale Dům Davidův v opozici k výrazu „*Král Judska*“, který je paralelní s výrazem „*Král Izraele*.“⁹⁶ Jinými slovy, nejsou tyto dva výrazy Král Judska a Dům Davidův zcela totéž.

Výklady výrazu DWD se různí v návaznosti např. na kannanejské hebrejské nebo aramejské dialekty.⁹⁷

Existují další důkazy, které poukazují na spojení královského jména s dynastií, např. v análech Asyrských králů- „*Annals of Assyrian kings*“ (c. 744-727 př. n. l.), kde je užito výrazu „*Bit Humria*“, neboli „*Dům Omri*.“⁹⁸

Rovněž se v Mešově stéle zaznamenává, že území na sever od řeky Arnon bylo součástí Severního království a území jižně od řeky bylo součástí Judy, a to v pol. 9. stol. př. n. l.. Wim Wesselius vysvětlil, že dynastie Davidova na stéle z Tel Danu má jasnou vazbu na geografické území Judy. Golden uvádí i opačný názor Gerorge Atlase (2003), který namítá, že je irelevantní vnímat nápis z Tel Danu jako důkaz politické

⁹³ Golden, J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 267-275

⁹⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Tel_Dan_Stele

⁹⁵ http://en.wikipedia.org/wiki/Mesha_Stele

⁹⁶ Golden, *Ancient Canaan and Israel*, str. 271-273

⁹⁷ Gibson, *Textbook of Syrian Semitic Inscriptions, I.*, str. 72-77

⁹⁸ Golden, *Ancient Canaan and Israel*, str. 271-273

entity. Je názoru, že výraz z nápisu poukazuje na geografickou polohu, a to Jeruzalém. Golden dodává, že se ozvaly další hlasy, které zpochybňovaly průkaznost Davidovy existence tímto artefaktem.⁹⁹

Golden pokračuje ve své práci, že jakékoliv důkazy o Měště Davidově z 10. stol. př. n. l. chybí a pozici Davida jako krále bojovníka není vždy snadné přijmout jako fakt. Uhlíková metoda ukázala, že řada objektů připisovaných Šalamounově stavební činnosti neexistovala ještě 100 let po jeho smrti. Snad nejvíce bijící do očí je absence Šalamounova Chrámu v Jeruzalémě. Golden uvádí názor Finkelsteinův, který tvrdí, že v 10. stol. př. n. l. Judsko nebylo královstvím, stalo se jím až mnohem později, a bylo řídce osídleno, oproti tomu Rainer tvrdí, že je to pouze jeden výklad údajů z průzkumu, a opírá se o studii Aharona Ofera, který uvádí, že se osídlení v Judsku v 11. a 10. stol. př. n. l. téměř zdvojnásobilo ve srovnání s předchozím obdobím.¹⁰⁰

Rozlišení, v případě Davidova příběhu, fakt od mýtů, je nelehký úkol, David se ovšem stal královským hrdinou, a to nejen pro celou západní civilizaci. Řada vědců po objevech Měšovy stély a stély z Tel Danu přinejmenším nepochybuje o tom, že David žil.¹⁰¹

Golden ve své práci uvádí další archeologické nálezy, které podporují řadu biblických údajů, mezi něž počítá nalezené brány v Gezeru, Megiddu a Azoru, tunel ve Starém Měště, který koresponduje podle umístění s tunelem krále Chizkiáše, nápisy na keramice s odkazy na izraelské krále, konkrétně krále Achaba a Jehúa, který je zmíněn na Černém obelisku (841 př. n. l., nápis Salmanasara III. 853 př. n. l.) se jménem krále Achaba atd.¹⁰²

7. PAUL JOHNSON – DĚJINY ŽIDOVSKÉHO NÁRODA

Paul Johnson je dalším zástupcem maximalistů. Johnson Davida chápe ve smyslu jeho úplné existence jako krále Spojeného království, tak jak je popsáno v bibli. Konec Davidova života datuje do r. 966 s pomocí soudobých dokumentů Egypta a Asýrie.

Ve své práci uvádí oba rozdílné začátky Davidova příběhu, přijetí k Saulovu královskému dvoru, a to Davida jako hráče na citaru (1S 16,23), i Davida jako

⁹⁹ Golden J.M., *Ancient Canaan and Israel*, str. 271-173

¹⁰⁰ tamtéž, str. 271-273

¹⁰¹ tamtéž, str. 266-175

¹⁰² tamtéž, str. 274-275

přemožitele nejsilnějšího představitele Pelištejců.¹⁰³ (1S 17,48-51), ovšem nijak je nekomentuje.

David byl, podle Paula Johnsona, druhým králem po Saulovi, sjednotitel království a hrdina národních dějin v době tažení proti Pelištejcům. Izraelité si zvolili, v biblickém záznamu, krále, jako reakci na hrozící nebezpečí z řad Pelištejců, které David, oproti Saulovi, definitivně porazil a následně své království upevnil natolik, že Pelištejci již nepředstavovali pro izraelský lid nebezpečí.¹⁰⁴

Jelikož Jeruzalém zaujímal strategicky významné místo ve vnitrozemí, procházela jím hlavní cesta spojující sever království s jihem, píše Johnson, David město záměrně dobyl. Archeologické vykopávky Kathleen Kenyonové dokázaly, uvádí Paul Johnson, že východní hřeben jednoho ze tří pahorků Jeruzaléma obývali Jebúsejci, kteří zaútočili na Izraelity s pomocí slepých, kulhavých a jinak handicapovaných. Jóab však pronikl přímo za hradby jejich města skrze vodní štolu Gíchonského pramene a porazil Jebúsejce, které ovšem nezabil, ale učinil z nich následně své věrné poddané. (2S 5,7-10)¹⁰⁵ Johnson pak Davidovi připisuje zásluhy za povznesení Jeruzaléma na hlavní centrum jeho Spojeného království, a to na úroveň národního a náboženského střediska.¹⁰⁶

Na Davidův příběh Johnson pohlíží realisticky, poukazuje na pozitivní i negativní části Davidova příběhu. Davidův příběh vidí ve světle královských intrik, hlavně kolem nástupnictví, poukazuje na zrcadlení se orientálního způsobu vlády v Davidově vládě, nicméně Davida považuje za významného krále, který rovněž sjednotil královskou a církevní moc. Podle Johnsona bylo Davidovo království na takové výši, že David byl obklopen nejen armádou, ale jeho království se opíralo o administrativní správu a samotný David žil obklopen luxusem,¹⁰⁷ Státní útvar dosáhl postavení království, jelikož Egypt ztratil vliv v Kenaánu a Asýrie ani Babylonie ještě nebyly velmocemi. Díky tomu mohlo Davidovo království vzkvétat a navazovat obchodní a kulturní vztahy jako např. s královstvím Týru. V této příznivé době David zvítězil nad Edómem, Moábem, Amónem a dalekým Damaškem, popisuje Johnson.¹⁰⁸

¹⁰³ Johnson, P., *Dějiny židovského národa*, str. 60-61

¹⁰⁴ tamtéž, str. 57-62

¹⁰⁵ tamtéž, str. 62-63

¹⁰⁶ tamtéž, str. 62

¹⁰⁷ tamtéž, str. 62

¹⁰⁸ tamtéž, str. 62

V takto pojaté Davidově královské době se správním a administrativním centrem v Jeruzalémě, podle Johnsona, Židé začali psát své dějiny. Poukazuje však na fakt, že bohužel řada dokumentů popisujících tuto dobu je ztracena. Dochovaly se jen ty části knih Samuelových, které uvádí Starý zákon obsahující seznamy úředníků a správců provincií, (2S 8,15-18) které Johnson považuje za autentické. Biblické příběhy jsou dřívějším dílem, uvádí Johnson, než práce řeckých historiků píšících o pět set let později.¹⁰⁹

David se nerozhodl pro zrušení království po pominutí pelištejského nebezpečí z praktických důvodů, jelikož by se vše, co zbudoval, mohlo rozpadnout, a po smrti svých tří nejstarších synů předal následnictví svému synu Šalamounovi (1Kr 11-40), čímž Paul Johnson zakončuje výčet hlavních rysů Davida a jeho království.¹¹⁰

8. SILBERMANN, FINKELSTEI, OBJEVOVÁNÍ BIBLE

8.1. Osídlení Kenaánu kolem r. 1200-1000 př. n. l.

Autoři Silberman a Finkelstein ve své práci nezpochybňují Davidovu existenci, jelikož se opírají o nález stély z Tel Danu a o Mešovu stélu, nepovažují je, jako někteří minimalisté, za podvrh a Davida chápou jako zakladatele královské dynastie.

Silberman a Finkelstein zastávají teorii, že Izraelité se v Kenaánu usadily pokojnou infiltrací během 12 stol. př. n. l. Jejich společnost byla agrární, lidé se živili zemědělstvím a pastevectvím. Žili ve vesnicích, celkový počet obyvatel nepřesahoval 45 000, přičemž na severu žilo oproti jihu 90% obyvatelstva. Gramotnost byla na velice nízké úrovni. Z této doby nebyly nalezeny žádné psané dokumenty. David tak nemohl vládnout království, ve kterém by se nacházela honosná města, a Jeruzalém nebyl centrem vyššího správního celku. Neexistovala žádná organizace vyššího stupně rozvoje. Silberman a Finkelstein tak udávají zcela jiný úhel pohledu na Davidovu dobu.¹¹¹

Ačkoli si Silberman a Finkelstein uvědomují, že původní zástavba Jeruzaléma byla překryta zástavbou starších dob, Herodovou přestavbou Jeruzaléma s obrovskou plošinou, jsou názoru, že v době Davidově byl Jeruzalém spíše malé město, možná jen

¹⁰⁹ Johnson P., *Dějiny židovského národa*, str. 57

¹¹⁰ Tamtéž, str. 64

¹¹¹ Silberman a Finkelstein, *Objevování bible*, str. 133

vesnice, jelikož vykopávky neobjevily žádné dobové artefakty z 10. stol. př. n. l., i když je jinak Jeruzalém plný nálezů z doby bronzové.¹¹²

Uhlíková metoda určila dataci bran a staveb v Megiddu o jedno století později do poloviny 10. a do 9. stol. př. n. l.,¹¹³ což podle Silbermana a Finkelsteina zcela změnilo pohled na Davidovu i Šalamounovu dobu a na jejich království.¹¹⁴

V důsledku absence archeologických důkazů, které by potvrdily vyšší stupeň organizovanosti společnosti spojené s větším bohatstvím, nemohl David disponovat královskou armádou. Nálezy vrstev dokazující zničení pelištejských měst napomohly k úsudku, že města mohla být dobyta Davidem a jeho bojovníky, Silberman a Finkelstein ale Davida vidí ve světle pouhého zbojníka či vůdce psanců, s nimiž si mohl podmanit národy Kenaánu a nabídnout jim jistou formu ochrany.¹¹⁵

Silberman a Finkelstein jsou názoru, že první verze biblického textu vznikla až v době, kdy v Judsku na trůn usedl král Jóšijáš. Ve své knize uvádějí hypotézu vzniku propracované teologické propagandy Judy oproti Izraeli o předurčenosti Davidovy rodové linie, při níž měl oslavný příběh krále Davida a jeho zlatého věku Spojeného království sloužit nejen k sjednocení rozptýleného židovského národa, ale po pádu Samaří k legálnímu rozšíření území o severní části.¹¹⁶

Starozákonní příběhy po Babylonské zajetí, jak je známe dnes, tak podle Silbermana a Finkelsteina nejsou výlučně historickým dílem, ale dílem autorů 9.-7. stol. př. n. l., kteří vytvořili starozákonní texty vysokých kvalit, složeného nejen z historických spisů, ale i lidového vyprávění, anekdot, básní, písní a královské judské propagandy. Druhá redakce starozákonních textů proběhla v 5.-2. stol. př. n. l., kdy byly sepsány knihy Paralipomenon.¹¹⁷

9. SILBERMAN, FINKENSTEIN - DAVID A ŠALAMOUN

Silberman a Finkelstein vychází z archeologických nálezů doby potvrzujících usazení Pelištejců při jižním pobřeží ve městech. Pelištejci rozšiřovali svá území směrem do vnitrozemí v úzkém kontaktu s oslabeným Egyptem v době konce egyptské nadvlády v Kenaánu. V této době velkých změn společností a kultur Kenaánu, kdy

¹¹² Silberman, Finkelstein, *Objevování bible*, str. 125

¹¹³ Silberman a Finkelstein uvádějí chybné údaje

¹¹⁴ Silberman a Finkelstein, *Objevování bible*, str. 132

¹¹⁵ tamtéž, str. 126

¹¹⁶ tamtéž, str. 117-135

¹¹⁷ tamtéž, str. 21-23

Megiddo jako město zažívá krátké období rozkvětu, se rodila ze sítě prostých horských zemědělských vesnic kultura Izraele. Davidův příběh však tak, jak ho známe dnes, neodpovídá zcela realitě a to nejen v důsledku vývoje jeho příběhu, což ovšem nevylučuje to, že David žil. Davidův reálný obraz, podle dalších archeologických nálezů, vypadal ovšem zcela jinak.¹¹⁸

Z dochovaných písemných egyptských pramenů o Apiru je zřejmé, že vůdcové nabývali politickou moc. Davidovu dobu však, vzhledem k úpadku Egyptské moci, vzniklému politickému vákuu, nelze studovat důkladně, kvůli nedostatku mimobiblických pramenů. S jistotou se nedají určit, podle Silbermana a Finkelsteina, ani objevené terasy a jiné stavby na východním svahu Jeruzaléma. Doba, kdy se David stal vůdcem a ochráncem obyvatel jižní vysočiny, je dobou, kdy vznikala první vyprávění příběhů, i když sepsány nebyly. Ústní podání do doby první redakce, tedy po dobu nejméně dvou století, došly řady změn, příběhy byly obohaceny o politické i teologické vrstvy a do příběhu se přidaly prvky starověkých hrdinských eposů.¹¹⁹ Mnoho vědců se zaměřilo na zkoumání biblických příběhů a krok za krokem odkrývali vrstvy částí příběhů. Biblista Stanley Isser se zaměřil na hrdinské mýty a zbojnické eposy.¹²⁰

„Strhl se boj v Gatu,bojovník měl šest prstů na nohou a šest prstů na rukou, celkem 24.... byl z rodu obrů....Jonatan ho zabil.“ (2S 21,20-21)

„David byl ve skalní skrýši.....Pelištejské ležení bylo u Betléma.....David zvolal: Kdo mi přinese vodu z betlémské studny? Tři bohatýři vstoupili do pelištejského tábora, načerpali vodu..., přinesli ji Davidovi. David se však nenapil a učinil úlitbu Hospodinu, ...Zvolal: ...Ať jsem toho dalek....což to není krev mužů, kteří pro ni šli s nasazením vlastního života?“ (2S 23,13-17)

Tyto části zřejmě epických balad neměly být spolehlivým historickým líčením. Isser se domnívá, že jsou to pouhé zlomky z balad o Davidovi a jeho mužích. Vyprávěných příběhů zřejmě byla celá řada a mnoho z nich ani neprošla redakcí z 8-7. stol. př. n. l., nebo byly do příběhu začleněny jen jejich zkrácené části s cílem sesbírat

¹¹⁸ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 22-38

¹¹⁹ tamtéž, str. 49-51

¹²⁰ Bible, 2 Sam 21:20-21

nejpodstatnější z nich a vytvořit dílo, které nejen svým obsahem, ale i formou do dnešních dnů fascinuje své čtenáře.¹²¹

Všeobecně nejznámější pasáží mezi lidmi, i když bibli nečetli, je Davidovo vítězství nad obrem Goliášem. V Davidově příběhu se tato část objevuje ještě jednou.

„Strhl se boj s Pelištejci.....Elchánan, syn Jaare Oregíma Betlémského, ubil Goliáše Gatského...násada jeho kopí byla jako tkalcovské vratidlo.“ (2 S 21,19)

Podle Silbermana a Finkelsteina je tato část možnou druhou verzí příběhu, která se dochovala ve vyprávěních jiné skupiny židů z jiného kraje, jejíž obsah byl během doby pozměněn, čímž není vyloučeno, že Elchánan je původně David.¹²²

Do nedávné doby byla řada biblistů přesvědčena, že starozákonní příběhy byly sepsány na sklonku vlády krále Davida nebo za vlády Šalamouna, anebo nedlouho po nich. Podle mnoha vědců současnosti však deuteronomické dějiny Izraele a Judska prošly redakcí až několik století po době vlády krále Davida, a to v 7. stol. př. n. l. za vlády krále Jóšiáše, kdy Izrael i Judsko byli královstvími, s institucemi státní správy a gramotnost byla na takové úrovni, že k redakci mohlo dojít. Starozákonní příběhy ovšem nebyly zcela novým dílem, ale vznikly na základě kombinování většího množství starších pramenů. Nejsou tudíž jednotným celkem, ani dílem jednoho či více autorů jedné doby, jelikož řada částí příběhů na sebe nenasazuje a skládají se z různých psaných forem.¹²³

R. 1926 vyšla kniha *Die Überlieferung von der Tronnachfolge Davids* neboli Pojednání o Davidově následnictví, v níž autor, německý biblista Leonhard Rost, dochází k závěru, že Davidův biblický příběh je koncipován tak, aby z něj bylo patrné, že David je legitimním nástupcem Saula, který přišel o trůn díky svému vlastnímu zavinění, kvůli svévolnému porušování božího zákona, na základě čehož si Bůh vyvolil za nástupce Davida, syna Jišaje Betlémského. Další biblista amerického původu Kyle Mc Carter navázal ve své práci o Davidově příběhu na Rostovu knihu a podpořil Rostovu úvahu tím, že byl Davidův příběh napsán tak, aby David vypadal jako bohobojný muž i přes násilné a krvavé události spojené s jeho nástupem k moci i během ní, při nichž přišel o život Saul, jeho syn Išbošet, Saulův legitimní nástupce i velitel

¹²¹ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 52-53

¹²² Tamtéž, str. 53-55

¹²³ tamtéž, str. 18-20

Saulova vojska Abnér, jejichž smrt napomohla Davidovi k upevnění jeho královské pozice.¹²⁴

Stejně smrt jeho synů Amnóna, Abšaloma a Adoniáše, za něž je David také zproštěn viny, umožnila Šalamounovi nastoupit na Davidův trůn. Dobu zlatého věku Spojeného království, konkrétně ranou dobu vlády krále Šalamouna s jeho dvorem a s úřadem tajemníka a písaře považoval biblista Gerhard von Rad za dobu, kdy se začaly psát židovské dějiny. Německý biblista Maritn Noth napsal ve svém díle o deuteronomistických dějinách, že byly zapsány v doslovném znění. Většina vědců se shodla na tom, že první redakce nezávislých pramenů proběhla v této době.¹²⁵

Dnešní studie se však s těmito názory rozcházejí. Přímé důkazy o rozšířené gramotnosti v 10. stol. př. n. l., podle Silbermana a Finkelsteina, chybí. Mnoho studií deuteronomistických dějin prošly řadou textových úprav a přidavků během několika století po Davidově vládě a příběhy tak obsahují proto jen málo skutečných historických událostí, vzhledem k vývoji.¹²⁶

9.1. DAVID ZBOJNÍKEM

David, v biblickém příběhu prchající před Saulem se před ním skrývá v jeskyních a lesích a je nucen spojit se s lidmi, jako byli dlužníci či zchudlí zloději, kteří mu pomáhali postavit se Saulovi na odpor. David se stává jejich vůdcem. Později je David nucen hledat ochranu u pelištejských vojsk a nechává se najmout jako voják. (1S 27, 1-12)

Zeměpisný popis krajiny v bibli se shoduje se skutečnou krajinou Judské vysočiny včetně jeskyní, v nichž se David skrýval před pronásledováním krále Saula. Pomocí archeologie lze určit, které kraje byly osídleny a které nikoli. Archeologické výzkumy potvrdily, že místa, kam David utíkal před Saulem, byla osídlena až v 8. a 7. stol. př. n. l., čili v době Davidova útěku opravdu mohla skýtat úkryt prchajícímu Davidovi. Města, která se začala rozvíjet až v 9. stol. př. n. l. Davidův příběh neobsahuje. Naopak město Gat, které je v bibli uváděno jako skutečné město, kde David hledal své útočiště, bylo v jeho době velkým městem a zanikalo během 9. stol. př. n. l., čili v době předpokládané redakce po výrazném nárůstu gramotnosti – v 8-7. stol. př. n. l. toto město již nemělo žádný význam. Lze předpokládat, že Gat se jako

¹²⁴ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 19-21

¹²⁵ tamtéž, str. 20-21

¹²⁶ tamtéž, str. 20-21

významné město dochovalo do doby první redakce v lidovém vyprávění či dějinných vzpomínkách.¹²⁷ Tak např. David si v biblickém příběhu získává obdiv vesničanů jako jejich ochránce a vůdce. Pak se opět uchyluje do úkrytů v pustině. David a jeho muži, bylo jich asi 600, ochraňuje obyvatelstvo vesnice Keily před Pelištejci.¹²⁸ (1S 23, 12-13) Keila byla skutečná vesnice, která byla osamocená a proto snadno ohrožitelná, po stažení egyptské nadvlády město získali Pelištejci.¹²⁹

Ze studií amerického biblisty G. Mendenhalla a amerického biblisty a sociologa N. Gottwalda se v Kenaánu vzbouřili zemědělci proti nadvládě měst a uprchli do horských oblastí snad v důsledku vysokého daňového zatížení a přehnaných nároků měst, která korespondovala s egyptskými zápisy o dvou skupinách, Apiru, sídlících na okrajích měst, a Šosu, proti nimž Egypťané zasahovali.¹³⁰ Pojem Apiru je překládán jako Habiru, což může mít souvislost s názvem Hebrejové, i když tak byla spíše, jak uvádí Silberman a Finkelstein, označována problematická sociální skupina.¹³¹

V 19. stol. došlo v El-Amarně jižně od Káhiry k nálezům sbírky, kterou objevili zemědělci při kopání. Sbírkou se skládá ze 400. klínových tabulek psaných v akkadštině ze 14. stol. př. n. l., je tedy z doby, kdy ještě Egypt vládl nad Levantou a obsahuje diplomatickou korespondenci mezi Amenhotepem III., Amenhotepem IV.(Achnatonem) a panovníky předovýchodních států a kenaánských městských států. Součástí korespondence byla žádost tehdejšího krále Jeruzaléma Abdichiba, který prosí Egypt o pomoc proti nájezdům skupin z nížinných městských států. Skupina uprchlých zemědělců zřejmě tvořila nedílnou část obyvatel Jeruzaléma a jeho okolí. Z doby vlády tohoto krále, tedy ze 14. stol. př. n. l., se však nenašly žádné archeologické nálezy. Jeruzalém byl proto malou vesnicí s prostým palácem. Jižní vysočina a její okolí byla řídko osídlena dimorfním typem obyvatelstva zemědělců a pastevců. Takto uspořádaná společnost jižní vysočiny, podle Silbermana a Finkelsteina, přetrvala do doby biblického krále Davida. Uprchlí zemědělci judské vysočiny se přidávali k loupežným bandám nebo žili jako potulní vojáci a nechávali se najímat vládci. Jelikož se zmínky o Apiru objevují ještě v 10. stol. př. n. l., pomáhají tyto souvislosti hypoteticky dosvědčit nepoetickou část začátku Davidova života v době pronásledování Saulem.¹³²

¹²⁷ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 39-41

¹²⁸ Bible, 1 Sam 23:5

¹²⁹ Silberman a Finkestein, *David a Šalamoun*, str. 45-47

¹³⁰ tamtéž, str. 85-104

¹³¹ Tamtéž, str. 43-44

¹³² Tamtéž, str. 41-45

Začátek Davidova příběhu, podle Silbermana a Finkelsteina, zapadá do těchto historických souvislostí, i když se odehrály, podle většiny vědců, o 4. stol. před Davidovou dobou.

David, uvádí Silberman a Finkelsteina, byl zřejmě ve své době pouhým vůdcem dimorfní společnosti Izraelitů sídlících v horských vesnicích, které ochraňoval se svými spolubojovníky proti nájezdům, nicméně jeho rod zůstane nejvýznamnějším rodem králů Judska do jeho pádu do r. 586 př. n. l.¹³³

9.2. DAVIDŮV VZESTUP

Dobu královskou v bibli neuvádí David z jihu, ale severan Saul z rodu Benjamín, který byl mešiach – pomazaný- na krále jako první. Saul je však v biblickém příběhu vyloučen z nástupnictví kvůli jeho prohřeškům vůči náboženskému kultu a věčné královské dědictví získává David, syn Jišaje Betlémského. (2S 7,13-15)

I když se nedá s jistotou určit žádné datum vlády prvních králů, obecně se spojuje doba vlády Davida s 10. stol. př. n. l. Severní vysočina je krajem velice příznivým pro zemědělství. Podle archeologických nálezů, oproti horské jižní vysočině, kde se nacházelo asi 10 vesnic, byla v 10. stol. př. n. l. severní vysočina hustě osídlena a měla větší potenciál pro centrální vládu. V době železné I však tato oblast zasáhla krize a centrem vysočiny se stal Jeruzalém, kde začal žít na planině větší počet obyvatelstva, uvádí Silberman a Finkelstein.¹³⁴

V 10. stol. př. n. l., podle archeologických nálezů, došlo k obnovení městského života, města jako Megiddo, se vzpamatovávala z pádu Egyptského hospodářství, který zapříčinil i pád kenaánského obchodu. V pouštních oblastech na jihu, v Beršebském údolí a u Negevské poušti vznikla řada nových sídlišť u studní s vodou. Vykopávky potvrdily kulturní styky s Pelištejci a Féníčany. Obnovovaly se obchodní stezky. Tel Masos, ležící na významné obchodní cestě mezi východem a západem, bohatl z obchodu s mědí a zbožím z Arábie.¹³⁵ Tento rozvoj však byl násilně ukončen a sídliště na severní vysočině podlehla zkáze.¹³⁶

Egypt se snažil v této době zřejmě získat nadvládu nad bohatnoucími městy, k čemuž směřovalo rovněž, podle Silbermana a Finkelsteina, i tažení egyptského faraona Šešonka, ztotožňovaného všeobecně s faraonem Šišakem, který, podle bible,

¹³³ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 53-55

¹³⁴ tamtéž, str. 62-64

¹³⁵ tamtéž, str. 62-70

¹³⁶ tamtéž, str. 64-68

vytáhl proti Jeruzalému, ale až za vlády krále Rechabeáma, čili na počátku doby rozděleného království po smrti Davidova syna Šalamouna. Silberman a Finkelstein jsou názoru, vzhledem k těžké možnosti přesné datace vlád egyptských i judských králů tohoto období, že hypoteticky mohl faraon Šešonk napadnout Kenaán již v době krále Saula.¹³⁷

Vztyčená Šešonkova vítězná stéla v Megiddu potvrzuje egyptskou invazi, jsou na ní zaznamenána taková místa jako Gibeón, který je mnoha vědci pokládán za centrum Saulova rodu a území. Jsou zde však zapsána místa dobytí, o které Egyptané nejevili nikdy značný zájem, které ovšem korespondují s místy Saulova působení. Podle Silbermana a Finkelsteina je proto možné, že vznikající státní útvar na severu Kenaánu upoutal Egyptskou pozornost. Faraon Šešonk nejprve zřejmě upevnil v Egyptě svou vládu, a poté se vydal s vojskem do Kenaánu, a to již za vlády krále Saula.¹³⁸

Na Šešonkově reliéfu z Karnaku je zaznamenáno zničení měst Beršebského údolí, města Tel Masos a dalších měst, chybí ale zápis o zničení města Jeruzaléma, které v biblickém příběhu doby vlády krále Rechabeáma faraon Šíšak při svém tažení nejen dobyl, ale odnesl si bohatou kořist z biblicky podaného bohatého Jeruzaléma. Řada vědců je názoru, že před zničením Jeruzalém uchránilo bohaté výkupné, proto nedošlo k zápisu Jeruzaléma na reliéfu. Na reliéfu je ovšem rovněž patrná i absence jakýkoliv judských měst. Pro Silbermana a Finkelsteina jsou tyto souvislosti důkazem toho, že Jeruzalém byl stále malým městem, malého významu a Judsko nevýznamným územím. Faraon Šešonk se proto zaměřil na dobytí severních oblastí a na znovuzískání kontroly nad jižními obchodními stezkami.¹³⁹

Na Šešonkově vítězné stéle dále chybí i zápisy o pelištejských městech a o Egyptánech jako hrozícím nebezpečí se zase nezmiňuje bible. Pro Izrael byly nebezpečím nájezdy Pelištejců. Silberman a Finkelstein se domnívají, že je možné, že Pelištejci vstoupili jako nájemní žoldnéři do vojska Egypta, s jejichž pomocí Egypt útočil na území v Kenaánu a Pelištejci s podporou Egypta mohli pronikat hluboko do vnitrozemí, tak jak to líčí bible. Zájem o zničení severního státního útvaru mohli mít také vůdci jihu, konkrétně David, a to z důvodů rozšíření svého území směrem na sever. Hypoteticky tak mohlo dojít k tomu, že jih se stal spojencem egyptsko-pelištejské koalice. V rámci Silbermanovy a Finkelsteinovy hypotézy tyto skutečnosti potvrzuje

¹³⁷ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 68-70

¹³⁸ tamtéž, str. 70-71

¹³⁹ tamtéž, str. 72-73

biblické líčení Davidova vstupu do řad vojska Pelištejnců. Ovládnutím jižního útvary severních oblastí tímto způsobem tak bylo zřejmě, podle Silbermana a Finkelsteina, skutečným historickým pozadím Davidova příběhu Spojeného království.¹⁴⁰

Pokud tuto víceméně hypotetickou konstrukci lze shrnout, tak se biblický příběh ve skutečnosti udál tak, že David, pocházející z jižního Betléma, vůdce obyvatelstva jižních oblastí vysočiny disponoval bojovníky z řad loupežných skupin Kenaánu, které mu pomáhaly bojovat proti vůdci severního státního útvary Saulovi. Ve snaze získat území mnohem bohatší severní vysočiny a definitivně porazit Saula, se David stal členem pelištejského vojska, jehož bojovníci byli v koalici s Egyptem, který chtěl ovládnout vzrůstající se obchodní centra a produktivních severních oblastí v Kenaánu. David takto nadvládu nad částmi severu uchvátil a po pominutí egyptsko-pelištejské invaze byl zvolen vládcem spojeného území jihu a severu, přičemž to, že bojoval proti severnímu vůdci Saulovi, stal se vůdcem mužů mimo zákon a vstup do řad Pelištejnců koresponduje s částmi začátku biblického Davidova příběhu¹⁴¹. Jakákoliv absence egyptské invaze tohoto období v bibli je zapříčiněna, podle Silbermana a Finkelsteina, pozdní redakcí tradovaných příběhů v 8.-7. stol. př. n. l., kdy Egypt ztratil nad Kenaánem vliv, oproti stálé přítomnosti Pelištejnců.¹⁴²

Skutečnosti Davidova příběhu se později, v době první redakce, podle Silbermana a Finkelsteina, upravily ve prospěch Davida, jehož rod byl Bohem upevněn na vždy, oproti zavržení Saula, tak, aby bylo zřejmé, že David legitimně nastoupil na trůn Spojeného království a jeho rod získal tuto pozici navždy. Silberman a Finkelstein jsou přesvědčeni, že jelikož v době Davidově ani Šalamounově neexistovala ve Spojeném království žádná správní organizace ani gramotnost a příběhy se tedy do 9. stol. př. n. l. tradovaly, odrážejí jak kladné pojetí verze příběhů severu o prvním králi Saulovi, který porazil mnoho nepřátel prvního vzniklého státního útvary severní vysočiny, tak jihu, o Saulově znelíbení se Bohu. Jižní verze tradice proto líčí Davida v pozitivním světle jako např. že David, i když má možnost, nevezme sám život pomazanému Bohu Saulovi.¹⁴³(1S 26,11)

¹⁴⁰ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 73-76

¹⁴¹ Tamtéž, str. 73-76

¹⁴² Tamtéž, str. 74-75

¹⁴³ Tamtéž, str. 76-77

9.3. DAVIDOVY DVORSKÉ DĚJINY

David byl v Hebronu provolán judským králem. (2S 2,7)

Dobyl Jeruzalém a začíná se stavbou královského paláce, na nějž mu poskytne dělníky i cedrové dřevo král Týru, fénický panovník. (2S 7,1-15)

David pak z Jeruzaléma učiní hlavní město s královskou správou s písaři a obklopí se vojenskou družinou. Jeho královský dvůr tvoří sluhové, manželky a konkubíny. David pak podnikne mnohá vojenská tažení. (2S 8,1-14)

Jedním z argumentů vědců vidících Davida jako skutečného krále je, že popisovaná Davidova nevina v částech jeho příběhu v případech odstranění Davidových odpůrců i prvorozených synů, je důkazem, že tyto příběhy byly sepsány ještě za nebo těsně po Davidově vládě jeho stoupenci, ve snaze ukázat ho v co nejlepším světle a kvůli legitimizaci nástupu jeho syna Šalamouna. Rovněž výčty dvorských úředníků jsou považovány za jeden z důkazů svědčících o začátku redakce příběhů v tomto období. Již několikrát zmiňovaná absence důkazů gramotnosti však tyto argumenty, podle autorů knihy „David a Šalamoun“, vyvrací.¹⁴⁴

Silberman a Finkelstein dále ve své knize uvádí, že archeologický výzkum prokázal neexistenci monumentálních staveb na území Judska tohoto období, nebyly nalezeny ani jakékoliv jiné např. správní stavby či sklady. Nebyl zaznamenán ani jakýkoliv rozvoj vesnic, neexistují tedy žádné důkazy Davidova biblického království. Objevená štola spojovaná s tunelem vyhloubeným při dobývání Jeruzaléma Davidem, stupňovitá stavba srovnávána Miló, objevené skalní hrobky králů považované za hrobky Davidovy dynastie, Silberman a Finkelstein nepovažují za relevantní důkazy 10. stol. př. n. l.¹⁴⁵

I přes to, že Silberman a Finkelstein udávají dobu redakce biblických příběhů do doby 8.-7. stol. př. n. l., do níž se příběhy pouze slovně tradovaly, opírají svá tvrzení vyvracející rozsah a stupeň Davidova království o města, která popisuje Davidův biblický příběh.

David vládl řídko osídleným oblastem bez armády královského typu, jelikož nebyly nalezeny ani vojenské objekty na místech mimo Jeruzalém, jako byl v bibli zmiňovaný Aram Damašek.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 82-83

¹⁴⁵ tamtéž, str. 83-84

¹⁴⁶ tamtéž, str. 81-85

Podobně další města, která David v biblickém příběhu dobyl, byla zkoumána a odkryté vrstvy zničení, jako v městě Megiddu, zařaditelné do 10. stol. př. n. l., přesvědčila mnoho vědců, že jsou součástí celé řady Davidových výbojů. Silberman a Filkelstein uvádějí, že uhlíková metoda jejich dataci zničení odsunula do r. 900 př. n. l., do doby vlády krále Šalamouna.¹⁴⁷

9.4. DOBA ROZDĚLENÉHO KRÁLOVSTVÍ

Během 10. a 9. stol. př. n. l. dochází k rozvoji vesnic a ke zvýšení počtu obyvatelstva na severní vysočině, kultivována byla nová území, dochází k rozvoji obchodu s pelištejskými městy na pobřeží Středozemního moře. V tomto období, podle archeologických nálezů, vznikaly nové budovy správních center, byl postaven velký komplex s palácem v Samaří, uvádí Silberman a Finkenstein.¹⁴⁸ Nicméně pokračují ve svých tvrzeních.

Město Samaří si zvolil v 9. stol. př. n. l. jako své sídlo král Omri. Jeho dynastie je doložena i v mimoizraelských záznamech. V asyrských záznamech je Omriho rod zapsán jako „Omriho dům“, v nápisu o bitvě u Karnaku asyrského krále Salmanassara III. z r. 853 př. n. l. je zmíněn Izraelec Achab, který se stal členem koalice vojsk, která se Salmanassarovi postavila. Omri, který „utiskoval Moáb mnoho dní“ a jeho syn je zmiňován i na Mešově stele, damašský král Chazael je zmiňován na Stéle z Tel Danu v souvislosti s omriovskou expanzí do Sýrie, jejíž část země Izrael zabral.¹⁴⁹ Na Stéle z Tel Danu, i když se v detailech liší od biblického zápisu, je zaznamenána zpráva o násilné smrti Achazjáše, krále Judska, a Jórama, krále Izraele. Na stéle je i zápis o Davidovi.¹⁵⁰

Království Omriovců zřejmě disponovalo centralizovanou organizací s vojskem a správními budovami a zřejmě nabylo takového rozsahu, jako biblické království Davida, což nepovažují Silberman a Finkelstein za náhodu.¹⁵¹

Podle biblického popisu území při sčítání lidu provedené velitelem Davidova vojska Jóabem (2.S 24,4-7) se Davidovo království rozkládalo po celé vysočině, zahrnovalo Zajordánskou plošinu na jihu od Aróeru po Golan na severu, západní oblasti Jordánu od Danu k fénickým městům Týru a Sidonu, po Beršebské údolí na jihu.

¹⁴⁷ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 85

¹⁴⁸ tamtéž, str. 97

¹⁴⁹ tamtéž, str. 87-89

¹⁵⁰ tamtéž, str. 97

¹⁵¹ tamtéž, str. 87-88

V těchto oblastech se, podle Silbermana a Finkelsteina, objevují známky královské správy ale až v 9. stol. př. n. l. a navíc popis koresponduje s územním rozsahem Spojeného království za Omriovců. Podle řady vědců byla tato část popisu území vložena do Davidova příběhu později a je proto zcela imaginativní.

Rovněž popis Davidových výbojů, které se uvádějí v Dvorských dějinách, pokračují Silberman a Finkelstein, korespondují s územními zisky omriovské dynastie. Boje proti sousedním státům (2.S 8,10-12) dobytí Moábu, porážka Hadad-ezera, krále Soby, (který je údajně totožný s Adad-idri z monolitu Samlmanassara III., na němž figuruje i král Achab, jemuž přišli na pomoc syrští Aramejci z Damašku, které učinil David svými otroky), odpovídají výbojům Omriovců.¹⁵²

V polovině 9. stol. př. n. l. dochází, podle biblických příběhů, ke spojení Judska s Izraelem díky sňatku Atalji – dcery či sestry izraelského krále Achaba s Jóramem – synem krále Judska Jóšafatem (2 Kr 8,18). Judsko se tak dostalo pod nadvládu vyspělejšího Izraelského království a vzniklo, podle Silbermana a Finkelsteina, první Spojené království v dějinách Židů, kterému ovšem vládli Omriovci. V této době vznikala i na jihu první správní centra, sklady a paláce jako například v Lakiši. Pevnosti, jako např. v Ber-Šebě, byly postaveny zřejmě kvůli kontrole obchodních cest i pro ochranu pohraničí. Došlo k rozvoji Judska.

V Jeruzalémě se našly na stupňovité kamenné stavbě, jejíž datace je součástí diskuse, pozůstatky další a impozantnější stavby se stejnými architektonickými prvky jako u staveb v Samaří. David Ussishkin se domnívá, že zde byl vybudován vládní palác s chrámem. Podobně jako v Samaří zde byla proto nutná rozsáhlá územní úprava s přesuny půdy, kvůli vytvoření rovné plošiny pro stavby královské části města. Tuto úvahu však nelze doložit a to díky rozsáhlé přestavbě Jeruzaléma za vlády Heróda s plošinou z římského období, jehož zástavba a stavba druhého Chrámu veškeré stopy dřívější architektury pohřbila.¹⁵³

Dvorské dějiny jsou částí Davidova příběhu, které souvisí s politikou království. Popisují vzpoury, královské boje i výboje.

Královna Atalja nechala, podle biblického příběhu, vyvraždit členy Davidova rodu. Přežil však Jóaš, kterého dcera krále Jórama ukryla. (2Kr 11,1-3) Jóaš usedl v sedmi letech na královský trůn Judska (2Kr 12,1) a Atalja byla následně usmrcena.

¹⁵² Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 95-97

¹⁵³ tamtéž, str. 90-92

(2 Kr 11,13-16) Novým vládcem Izraelského království se stal Jehú, který vyvraždil Omriovce. (2S 10, 1-17).¹⁵⁴

Během 9. stol. př. n. l. zaútočili na severní oblasti království Aramejci. (1Kr 20,1-43) Izraelský král Achab čelil útokům nové velmoci z východu, Asyrské říši, která již v 9. stol. př. n. l. ohrožovala území za řekou Jordán. Izraelský král Jehú, nástupce Omriovců, je již znázorněn na Černém obelisku jak klečí před králem Samlanasarem III. jako jeho vazal.

Jehú musel čelit útokům krále Damašku Chazaela. Judsko oproti tomu v 9. stol. př. n. l., podle Silbermana a Finkelsteina, ohrožováno nebylo. Judsko proto muselo, podle Silbermana a Finkelsteina, kteří pokračují ve své hypotéze, s Damaškem uzavřít dohodu o vazalství a to za vlády Omriovců!

Díky tomu poprvé ovládla judská davidovská dynastie Jeruzalém Spojeného omriovského království.

Později, v době redakce, písaři, podle Silbermana a Finkelsteina, ovlivnili vývoj biblických příběhů, popis králů Izraele a Judy, ve prospěch Davidova rodu a to počínaje králem Davidem. Král David proto v biblickém příběhu porazil a podrobil si všechny nepřátele ohrožující Spojené království 10. stol. př. n. l., kteří korespondují s nepřáteli z 9. stol. př. n. l. Tak David porazil Damašek, pobil Moábce a dobyl hlavní město Amónu a stal se z boží milosti králem místo Saula, vládce Severního království.

Dvorské dějiny Davidova příběhu pak měly ukázat rozmach vzkvétajícího království, které ve skutečnosti odrážely situaci na královském dvoře 9. stol. př. n. l.. Z Davida zbojníka se tak stal král obklopený dvorem a královskou armádou, jako vzor pro budoucí královské generace.¹⁵⁵

Ačkoliv bible uvádí, že Jehú vyvraždil Omriovce a až jeho nástupce Hošea se podvolil Asyrské říši a zavázal se kvůli neútočení odvádět jim tribut, Silberman a Finkelstein ve své hypotéze udávají vládce Judska jako kolaboranty s Asýrií, a to za vlády Omriovců. Naskýtá se také otázka, proč by autoři redakce z Judska líčili svého prvního největšího hrdy Davida, zakladatele Bohem posvěcené linie, která jediná měla právo na trůn Spojeného království, jako muže s chybami a prohřešky, který svedl cizí ženu?

Z dosavadního, co bylo řečeno, vyplývají elementární tvrzení: základní vrstvou či rovinou biblického příběhu je Davidova skutečná existence jako zbojníka a vůdce

¹⁵⁴ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 91-93

¹⁵⁵ tamtéž, str. 97-100

několika vesnic nehostinného Judska, přemožitele Saula pomocí pelištejských vojsk. Tato část, podle Silbermana a Finkelsteina, se tradovala.¹⁵⁶

Druhá rovina, Davidův královský vzestup, je vytvořená podle královského dvora Omriovců. Rozloha území Davidova Spojeného království ze sčítání lidu je totožná s rozlohou území Spojeného království za Omriovců. Davidovy výboje korespondují s územními zisky Omriovců. V rámci Silbermanovi a Finkelsteinovi hypotetické teorie v této době začal vznikat příběh o davidovské předurčenosti jeho rodové linie a svatosti města Jeruzaléma. Příběh Davida s první a druhou vrstvou se stále tradoval.¹⁵⁷

9.5. VZNIK DAVIDOVA PŘÍBĚHU podle Silbermana a Finkelsteina

Na západě se ještě egyptská říše nacházela v přechodné době, ovšem na východě se zrodila nová velmoc Asýrie. Začala ovládat hospodářský a politický život v celé oblasti a činila si na městské státy a království stále vyšší nároky.¹⁵⁸ Docházelo ke stále častějším asyrským útokům na království Kenaánu, která se musela buď vykoupit vysokým výkupným a dobrovolně se zavázat v odvodu zvyšujících se daní-tributu a uctívání jejich bohů, čili být pod vládou Asýrie s tím, že obyvatelé mohli zůstat ve svých domovech, anebo bylo území násilně dobyt, obyvatelé se stali otroky a byli vysídleni. Dobytá území Asyřané osidlovali vlastními lidmi cizích národů. Městské státy, království, Izrael ani Judsko zřejmě neměly na vybranou, mohly odvést vysoký tribut, a pokud neměly dostatek prostředků bránit se, což znamenalo porážku nebo se vzdát a dobrovolně se stát otroky.

Silberman a Finkelstein dál pokračují, že Judsko navázalo kontakt s asyrskou velmocí a docházejí ve své hypotéze k závěru, že až v této době (8.-7. stol. př. n. l.) došlo k první redakci biblických příběhů, a to ve prospěch Davidova rodu, jehož vládu Bůh upevnil navždy.

Pro Asýrii bylo Judsko stále nevýznamné, pokračují Silberman a Finkelstein, oproti severnímu Izraeli. Jehú je přinucen podrobit se Asýrii, jak dokazuje již zmiňovaný Černý obelisk, doba nadvlády Asýrie ovšem znamenala pro Izrael rozvoj, uvádějí autoři knihy. Menachém, král Izraele, odvedl tisíc talentů stříbra asyrskému králi,

¹⁵⁶ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 103

¹⁵⁷ tamtéž, str. 100

¹⁵⁸ tamtéž, str. 105

kteřé vymohl na všech bohatýřech Izraele. (2S 15, 19-20), za izraelského krále Pekacha přišel Izrael o řadu území, které uchvátíl král Tiglat-Pilesar, král asyrský. (2S 15,29-31)

Do doby hospodářké gradace prosperity Izraele před pádem Samařl datují Silberman a Finkelstein nalezená ostraka v samařském paláci s hebrejskými nápisy, na nichž jsou zaznamenány informace o zemědělské produkci a o úřednících dosvědčujícími, podle Silbermana a Finkelsteina, hospodářský rozmach spojený s administrativní správou.¹⁵⁹ Gramotnost se rozvíjela, podle Silbermana a Finkelsteina, až v této době. Datace záznamů správy úředníků jsou součástí diskuse o gramotnosti Židů a redakci příběhů včetně příběhu Davida.

Jeruzalém se v 8. stol. př. n. l. sice rozrostl ve velké město a podobně i další města Judska. Po celém území se objevila řada nových vesnic. Došlo k výstavbě pevností a skladů, vznikala správní centra a rozšířila se gramotnost. Jeruzalém však byl stále pro Asýřii město nevýznamné,¹⁶⁰ které nebylo ani opevněné. Oproti severu se Judsko rozvíjelo se značným zpožděním., Jakékoliv písarské záznamy chybí.

R. 744 zahájil Tiglat-Pilesar III. za vlády izraelského krále Pekacha vojenský útok. (2Kr 15,29-30). Izraelský král se spojil s aramejským králem a zaútočili na Jeruzalém. (2Kr 16,5, 2; Pa 28,1-28). Judský král Achaz, obávající se zničení Jeruzaléma spojenými vojsky izraelského krále Pekacha, odeslal peněžní obnos do Asýrie s prosbou o ochranu krále Tiglat-Pilesara III. proti izraelskému útoku na Jeruzalém. (2Kr 16,7-9)

V druhé Paralipomenon se dokonce uvádí, že Achaz odvedl Tiglat-Pilesarovi III. tak vysoký obnos, který po něm Tiglat-Pilesar III. vyžadoval, že musel kvůli dané částce vydrancovat celé království i Boží dům a vlastní národ, aby unikl zničení Judska. (2Pa 28,20-21). K redakci knih Paralipomenon však podle Silbermana a Finkelsteina došlo až v 5. stol. př. n. l..

Tiglat-Pilesar III. postupně dobyl celý Kenaán. Jeho nástupci Sargon I. a Sargon II. zničili Izrael, r. 722 př. n. l. dobyli město Samařl. Izraelci byli vysídleni a na jejich území dosazeni lidé jiných národů. A právě v této době najednou začala velkolepá výstavba v Judsku, popisuje Silberman a Finkelstein, Jeruzalém byl opevněn 60m vysokými hradbami. V Lakíši a Šefele byl rozšířen systém městských bran, podle Silbermana a Finkelsteina byl vybudován palác a stáje. Téměř všechny archeologické

¹⁵⁹ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 105

¹⁶⁰ tamtéž, str. 104 a 112

nálezy, které uvádí Goleden, připisují Silberman a Finkelstein do této doby a následujícího staletí, tedy do 8. stol. př. n. l. včetně královských hrobek.¹⁶¹

Nalezené šesti šestikomorové brány v Hazoru, Megiddu a Gezeru a další jim podobné brány v jiných městech Kenaánu byly, podle Silbermana a Finkelsteina, antikatovány a jejich stavbu zařazují rovněž v 8. stol. př. n. l., přičemž v Megiddu byly v tomto století navíc postaveny stáje, všeobecně připisované Šalamounovi. Archeoložka Deborah Cantrelllová navíc prokázala, že tyto struktury byly opravdu stájemi pro koně. Stejně stavby na východě s nápisy označujícími stáje a rozbory půdy s nalezenou zvířecí močí jsou důkazem.¹⁶²

Až po pádu Samaří se Judsko začalo aktivně podílet na mezinárodním obchodu, pokračují Silberman a Finkelstein, i když, jak sami uvádějí, vlastně není jasné, kdy a jak k tomu přesně došlo, ale domnívají se, že nejpravděpodobněji za vlády králů Achazjáše a Chizkijáše.

Nicméně se z této doby nadvlády Asýrie náhle dochovalo velké množství důkazů o obchodních aktivitách Jeruzaléma, správního centra celého Judska.¹⁶³ Silberman a Finkelstein uvádějí, že se tak stalo v důsledku snahy Asyřanů ovládnout obchod Kenaánu.

Kvůli bezpečnosti stavěli Asyřané nejen podél cest pevnosti financované ze zisků největšího podílníka na obchodu, ale odklonili obchodní cesty do Edómu a Judska. Díky zásahům Asýrie došlo k oživení obchodu v celém Kenaánu i Judsku, přičemž většina království byla asyrskými vazaly, i když i oni měli z obchodů užitek.¹⁶⁴

Biblické popisy, archeologické nálezy, svědčící o obchodních aktivitách a správě Judska tohoto období, až nápadně připomínají, podle Silbermana a Finkelsteina, Davidovu dobu popisovanou v bibli.¹⁶⁵

¹⁶¹ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 110-111

¹⁶² tamtéž, str. 128-147

¹⁶³ tamtéž, str. 111-113

¹⁶⁴ tamtéž, str. 140-141

¹⁶⁵ tamtéž, str. 113

Došlo k prudkému nárůstu gramotnosti Judejců, kterou dokazuje velké množství nalezených pečetidel a nápisů,¹⁶⁶ a Židé započali redakci svých dějin, došlo ke kompilaci Davidova příběhu.¹⁶⁷

Mnoho okolností s částmi Davidova příběhu např. o vraždách před i během jeho vlády není pro Davida právě příznivá. Tyto části příběhů jsou, podle autorů knihy, verzemi tradic severního království, konkrétně uprchlíků z Izraele po pádu Samaří. Kvůli těmto vysídlelcům vznikla verze příběhu Davidova království, a to spojeného Judska s Izraelem.¹⁶⁸

9.6. II. REDAKCE KRONIKY

Po dobytí Jeruzaléma nechává David v biblickém příběhu přenést schránu úmluvy s Bohem Židů do Jeruzaléma. (2S 6)

V 8. stol. př. n. l. se, podle Silbermanovy a Finkelsteinovy teorie, poprvé v dějinách Judska naskytly příznivé podmínky k centralizaci kultu do Jeruzaléma. Ani z této doby ovšem neexistují archeologické důkazy existence jeruzalémského Chrámu, jelikož na místě jeho výstavby, na Chrámové hoře, stojí na Herodově plošině mj. i dvě nejposvátnější muslimské svatyně Skalní dóm a Al- Aksá,¹⁶⁹ nelze zde proto provést z náboženských důvodů výzkum. Navíc je velmi nepravděpodobné, že by jakékoliv pozůstatky z doby železné pohřbené pod rozsáhlou zástavbou za Heroda mohly přežít.¹⁷⁰ Jako možnou dobu výstavby Chrámu udává Silberman a Finkelstein 8. stol. př. n. l., (zřejmě vládu krále Jóaše), kdy Judsko zbohatlo, z čehož mohla být výstavba financována.¹⁷¹

Rovněž rohový oltář, zřejmě týž, o němž ve své práci hovořil Golden, který ho zařazoval do 10. stol. př. n. l., uvádí Silberman a Finkelstein jako důkaz chrámového kultu Judska z 8. stol. př. n. l. spolu se svatyněmi z Aradu, Beer-Seby, Lakiše i Bet Elu.¹⁷²

Jeruzalém se po pádu Samaří stal hlavním městem Judska a vládla v něm davidovská dynastie, pomalu ukončují svou knihu Silberman a Finkelstein. Po pádu

¹⁶⁶ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 109

¹⁶⁷ tamtéž, str. 113

¹⁶⁸ tamtéž, 114-116

¹⁶⁹ tamtéž, str. 143

¹⁷⁰ tamtéž, str. 116 dole

¹⁷¹ tamtéž, str. 144

¹⁷² tamtéž, str. 117

Samaří se mohlo zdát, že je Jeruzalém i Davidova rodová linie pod Boží ochranou.¹⁷³ Za důležité Židé považovali sepsání kroniky národních dějin. Podobně jako Asýrie pomocí kronik oslavovala asyrské krále této doby nové „celosvětové“ velmoci, začali Židé psát oslavný příběh krále Davida. Do Judska uprchlo mnoho obyvatel bývalého Izraele, kteří přinesli s sebou do Judska jinak tradované části příběhů Davida a Saulova života. Judská převaha však byla příčinou dotvoření Davida příběhu do podoby, kdy z Davida zbojníka, který získal vůdcovství i nad částmi severu díky smrti Saulově a jeho následovníků, se stává muž, jehož činy i úmysly byly spravedlivé, muž, který ochránil Spojené království před ničivými útoky Pelištejců, které nadobro zahnal za území osídlená Židy. Krvavé čistky proto provedli jeho věrní stoupenci, uvádí Silberman a Finkelstein. Při redakci možná již v době vlády krále Chizkijáše se z Davida stal díky dvorským tradicím omriovské doby král Spojeného království, opírající se o královské vojsko a své dvořany.¹⁷⁴

Celé sepisování dějin však bylo ve svém počátku, na díle dál pracovalo více generací příštích staletí.¹⁷⁵

Král Sancherib zvyšoval vynucované odvody Judska Asýrii, o odvodu obrovské sumy ročního holdu se píše v bibli, konkrétně v příběhu krále Chizkijáše (2Kr 18,14) i dochované asyrské anály.¹⁷⁶

9.7. PÁD JERUZALÉMA

Hypotéza je většinou charakterizována jako vědecký zdůvodněný předpoklad možného stavu skutečnosti. S teorií Silbermana a Finkelsteina by se dalo v mnoha směrech polemizovat, proto není jejich hypotéza nenapadnutelná, ovšem jinak hypotéza ztrácí význam jako vědecká práce.¹⁷⁷

Biblické příběhy prvních králů Saula, Davida i Šalamouna nesou ponaučení. Saul díky nedodržování kultických zákonů přichází o postavení krále. David je potrestán za prohřešek se ženou neštěstím v rodině. Šalamoun za obojí rozpadem království. Království Davida i Šalamouna před jejich „pádem“ jsou však královstvími,

¹⁷³ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 118

¹⁷⁴ tamtéž, str. 119-120

¹⁷⁵ tamtéž, str. 119-122

¹⁷⁶ tamtéž, str. 123-124

¹⁷⁷ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hypot%C3%A9za>

kteřá vynikají svou spravedlností vyplývající z práva. To zůstalo náboženským poselstvím Židů.¹⁷⁸

Archeologické nálezy potvrdily, že po stažení Asýrie Judsko rozšířilo své území o severní a západní oblasti. K rozšíření judské správy došlo zřejmě již za Menašeho, za nějž bylo obnoveno město v Lakíši. Silberman a Finkelstein z toho vyvozují, že pro Judsko se naskytlá příležitost povzbudit národ a vyvolat u celého zbylého Izraele a Judska oddanost k tradicím. Pro Judsko bylo důležité získat dynastický nárok na celé království. Kvůli obraně vůči Egyptu a Pelištejncům v 7. stol. př. n. l., David získal svou pověst přemohitele obra Goliáše.¹⁷⁹

Za Jošijáše byla, v biblickém příběhu, nalezena Kniha smlouvy, Knihy zákona. Po přečtení Jošiáš roztrhl své roucho a rozhodl se učinit v Judsku náboženskou reformu a celou svou duší i silou konal všechno podle Mojžíšova zákona.¹⁸⁰ (2Kr 22,8-20)

Moc Asýrie v době Jóšijášově upadala. Egypt získal zpět kontrolu nad pobřežními oblastmi Středozemního moře a poskytl pomoc Asýrii proti vzrůstající se nové obchodní velmoci Babylonii. Na scéně dějin se také objevily další národy v egejské oblasti.

Konečnou podobu Davidův příběh, uvádí Silberman a Finkelstein, získal za vlády krále Jošiáše. Pelištejci nejsou uváděni v Davidově příběhu v souvislosti s ničivým příchodem Mořských národů, který zapříčinil kolaps celého tehdejšího civilizovaného světa.

Jméno krále města Gatu Akíše, jehož spojencem se David v příběhu stává, se dává do souvislosti se jménem krále Levanty Ikausa, o němž se zmiňují asyrské záznamy i objev nápisu z 20. stol.¹⁸¹ Silberman a Finkelstein ho dávají do souvislosti s pelištejským jménem panovníka pobřežní Levanty ze 7. stol. př. n. l., současníka krále Jošiáše. Ikausu, který byl ovšem králem Ekrónu, tehdy nejmocnějšího pelištejského městského státu a nikoli Gatu, jak se udává v bibli, potvrzuje pozdní redakci příběhu. V městě Gatu se zřejmě zrcadlí vztah mezi králem Jóšijášem a Ekrónem a je vepsán do příběhu kvůli legalizaci obchodního vztahu s Pelištejci v době zavedení přísné náboženské reformy.¹⁸²

¹⁷⁸ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 149-152

¹⁷⁹ tamtéž, str. 154-156

¹⁸⁰ tamtéž, str. 152-154

¹⁸¹ tamtéž, str. 158

¹⁸² tamtéž, str. 156-158

Jóšijáš se snažil o ovládnutí západních částí vysočiny. Podle teorie Silbermana a Finkelsteina byly do Davidova příběhu vsunuty zápisy o územních ziscích, na něž si ve skutečnosti činil nárok král Jóšijáš. Tak získal David od krále Akíše Siklag. Po jeho vyrabování Amálekem David město dobývá zpět a kořist rozděluje mezi své věrné Judejce (1S 30,26-31) Místa, jako Bét-el, zmiňovaná v této části Davidova příběhu, měla velký význam za vlády krále Jóšijáše.¹⁸³

David byl vzorem nebojácného bojovníka, přemožitele Pelištejců, bojujícího se soudobým nepřáteli krále Jóšijáše. Detailní popis Davidovy zbroje, svědčí, podle Silbermana a Finkelsteina, o sepsání příběhu v 7. stol. př. n. l., jelikož téměř stejnou zbroj nosili do bitev řečtí těžkooděnci.¹⁸⁴

V tomto období je již v Kenaánu patrný řecký vliv. Homérův Achylles je srovnáván s obrem Goliášem a zápas Davida s obrem s řadou vojenských střetů z Iliady, konkrétně s bojem mezi Hektorem a Ajaxem, kde mezi protivníky je obr, hrdina je na souboj vyzván a výzvu přijme, před bojem je pronesena řeč, popsána je zbroj bojovníků. Další bitva mezi Paridem a králem Meneláem z Homéra v konečném výsledku zcela rozhodne o vítězství. Vliv řeckých eposů se mohl v bibli odrazit až při redakci v 7. stol. př. n. l. Archeologické nálezy dokládají řecké obchodní aktivity v Kenaánu.¹⁸⁵

Jošijášova snaha o ovládnutí největšího možného území, které by se nacházelo pod správou Jeruzaléma a kultu se, podle Silbermana a Finkelsteina, odráží již v deuteronomiu, pokračuje dobytím Kenaánu Jozuem, dobou soudců i dobou královskou, po dobu rozděleného království, a vrcholí za krále Jošijáše, panovníka z Davidova rodu, který proslul svou zbožností. Kniha Deuteronomium byla sepsána za účelem podpořit Jóšijášovu reformu kultu.¹⁸⁶ V 7. stol. př. n. l. kněží Chrámu použili prameny vznikající od 2. pol. 8. stol. př. n. l. a přidali přímé promluvy, upravili detaily, obohatili je o soudobé kulturní prvky.¹⁸⁷

Smrt judského krále Jóšijáše, zabitého egyptskými služebníky krále Néka (2S 23:29-30), znamenala, že zahynul poslední spravedlivý král z Davidova rodu a zůstal jen odkaz, že další spravedlivý král z rodu Davidova se jednou vrátí.¹⁸⁸

¹⁸³ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 158-160

¹⁸⁴ tamtéž, str. 160-162

¹⁸⁵ tamtéž, 162-164

¹⁸⁶ tamtéž, str. 167

¹⁸⁷ tamtéž, str. 167-169

¹⁸⁸ tamtéž, str. 169

R. 597 př. n. l. oblehla babylonská vojska Jeruzalém, do Babylonie byli odvedeni chrámoví kněží, král Jójákín a aristokracie. R. 586 byl vypálen Jeruzalémský chrám. Jeruzalém a jeho okolí bylo systematicky zničeno, zcela zpustošeno a vypáleno.¹⁸⁹

Nebyl to však konec sepisování příběhů, vznikaly nové vize a proroctví.

V Babylonském zajetí došlo k dalším úpravám příběhů krále Davida a Šalamouna. Verze příběhů Starého zákona, známé do této doby, se staly poetičtější a metaforičtější. Během dalších let se z královské davidovské propagandy byl vytvořen náboženský ideál, uvádí Silberman a Finkelstein.¹⁹⁰

9.8. DOBA PO BABYLÓNSKÉM ZAJETÍ

Události doby předešlých staletí posunuly do centra pozornosti židovského národa Chrám a Boží zákon i v důsledku toho, že v pobabylonské době království nebylo obnoveno.

Po návratu došlo k obnově Chrámu a začala další redakce starozákonních příběhů. Vznikla kniha Paralipomenon, ve které jsou David a Šalamoun ústředními postavami. Názory na dobu vzniku se různí. Je zde zaznamenán edikt krále Kýra Velikého, díky němuž se Židé mohli vrátit na své území, nacházející se v té době pod správou Perské říše, ovšem jinak se o Persii a jejích institucích se knihy Paralipomenon nezmiňují. Jejich možná datace se proto pohybuje od doby návratu z babylonského zajetí – v 6. stol. př. n. l. a dále až po dobu Alexandra Velikého od 2. pol. 4. stol. př. n. l. a až do r. 300 př. n. l.¹⁹¹

V pobabylonské době byla obnovena rivalita mezi severem a jihem. Izrael byl osídlen lidmi, kteří nebyli odvedeni do babylonského zajetí. Tito lidé si postavili chrám v Samaří pravděpodobně v první pol. 5. stol. př. n. l. V centru pozornosti knih Paralipomenon je i proto Chrám v Jeruzalémě.¹⁹²

Příběhy životů králů Davida a Šalamouna se v knize Paralipomenon odvíjí v jiném duchu, postavy ztrácejí své charakteristické rysy a vynechány jsou jejich prohřešky. Určité části chybí zcela, jiné jsou naopak rozpracovány. Např. se zde neobjevuje Davidův vazalský vztah vůči Pelištejncům. Příběh je popsán bez vražd

¹⁸⁹ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 170,178

¹⁹⁰ tamtéž, str. 173-175

¹⁹¹ tamtéž, str. 180-183

¹⁹² tamtéž, str. 183-187

a politických střetů. V popisu Davidova životního příběhu chybí zápletka s Batšebou i Abšalómova vzpoura. Z Davida se, stejně jako ze Šalamouna, stávají téměř svatí králové. V době chrámového kultu v Jeruzalémě a jeho vlády bez králů přestaly příběhy Davida a Šalamouna sloužit politickým cílům dynastie, píše Silberman a Finkelstein.¹⁹³

Přidány jsou naopak události o Chrámu a jeho osazenstvu, na které je kladen velký důraz. Propracovány byly části přenesení schrány s Božími zákony do Jeruzaléma. Obřad a zákon se dostává do popředí. David se v knize Paralipomenon oproti dřívější verzi podílí na výstavbě Chrámu, je jeho organizátorem i architektem. Je zde líčen hlavně jako zakladatel kultu. Tyto části odrážejí, podle Silbermana a Finkelsteina, skutečnou situaci po návratu z babylonského zajetí, kdy se Judsko ocitlo pod vládou správce a Chrámu. David se v knize Paralipomenon, oproti dřívější verzi, podílí na výstavbě Chrámu jako jeho organizátor i architekt. (1.Pa 28, 11-19) David je vyličen hlavně jako zakladatel kultu ve snaze posílení moci kněží, uvádí Silberman a Finkelstein.¹⁹⁴

Vznikl judaismus s králi Davidem a Šalamounem jako vzory spravedlnosti a Chrámu, v němž byly uloženy posvátné zákony.

V helénistickém období, ukončují svou knihu Silberman a Finkelstein, byly přidány knihy Žalmů, Přísloví a mudroslovná literatura, z nichž řada je připisována králi Davidovi. Septuaginta, řecký překlad z 3. stol. př. n. l., rovněž líčí Davida jako vzor zbožnosti a s filosofickými postoji se znalostmi věd.¹⁹⁵

Římský velitel Pompeius r. 63 př. n. l. vyplenil Chrám. Za vlády Heroda Velikého se z Davidova rodu očekával příchod mesiáše jako spasitele židovského národa, který se nacházel pod jhem koloniální velmoci Římské říše.¹⁹⁶

10. JOHN C. H. LAUGHLIN - ARCHEOLOGY AND THE BIBLE

Laughlin vychází převážně z knih týkajících se archeologických nálezů doby železné I a II.

V době příchodu nových kmenů do Kenaánu bylo pobřeží a vnitrozemí osídleno mnoha národy, hlavně Pelištejci.

¹⁹³ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 179-183

¹⁹⁴ tamtéž, str. 180-183

¹⁹⁵ tamtéž, str. 191-193

¹⁹⁶ tamtéž, str. 193-194

Po příchodu Mořských národů a kolapsu kenaánského hospodářství vliv Egypta do pol. 12. stol. př. n. l. v Kenaánu pokračoval. Ramses III. odrazil útoky Mořských národů a podařilo se mu udržet pobřežní města u Středozemního moře, v nichž se usadili Pelištejci, kteří sloužili v té době v egyptském vojsku jako vojáci. Pět měst se přetvořilo v městské státy, nazývané Pentapolis, Aškelon, Ašdod, Gaza, Gat a Ekron, o kterých hovoří bible. Souvislosti spojené s příchodem Mořských národů jsou součástí diskuse.¹⁹⁷

Pelištejce porazil David na počátku 10. stol. př. n. l., podle biblického příběhu, uvádí Laughlin.

Pelištejci se stali hlavní silou v Kenaánu, jak nám říkají biblické příběhy, i archeologická data, pokračuje Laughlin. V Ekronu byly nalezeny veřejné stavby, guvernérská rezidence nebo palác. Rozsáhlé nálezy keramiky svědčí o vlastní kultuře.¹⁹⁸ Pelištejská společnost bohatla díky rozvinuté ekonomice, její kultura byla na vysoké úrovni, městské státy disponovaly armádou. Kolem poloviny 10. stol. př. n. l. však i přes svou vojenskou převahu ztrácely na své kulturní jedinečnosti. Laughlin nepochybuje, že zásluhu na úpadku pelištejské kultury mohli mít i Izraelité, není to však dostačujícím vysvětlením jejich rychlého kulturního útlumu během 10. stol. př. n. l. Jako hlavní důvod uvádí Laughlin asimilaci s kenaánským obyvatelstvem. Jejich odkaz nese dnes pouze pojmenování blízkovýchodního území Palestina.¹⁹⁹

Tyto údaje jsou v opozici vůči názorům Silbermana a Finkensteina, kteří v knize David a Šalamoun uvádějí, že přítomnost Pelištejců zasahovala až do doby před babylonským zajetím. Do této doby byli Pelištejci pro Judu po pádu Jeruzaléma stále nebezpečím a díky jejich útokům se biblický David stal jejich přemožitelem, jak bylo popsáno na str. 55²⁰⁰

Kvůli historické rekonstrukci biblických příběhů doby Spojeného království, vycházející z biblických údajů, byla podrobena archeologickému průzkumu města v Kenaánu jako Arad, Beer-šeba, Dan, Gezer, Hazor, Jeruzalém, Lakiš, Megiddo, Samaria atd. Z Davidovy doby bylo objeveno jen málo archeologických důkazů. Až do r. 1993, kdy byl objeven pozoruhodný nález stély z Tel Danu, nebyl známý žádný odkaz na Davida mimo bibli, s výjimkou nápisu z Měšovy stély (Moábite stone). Oba nápisy jsou datované do konce 9. stol. př. n. l., uvádí Laughlin. Překlad „dům Davidův“

¹⁹⁷ Laughlin, J.C.H., *Archaeology and the Bible*, str. 98-99

¹⁹⁸ tamtéž, str. 103-105

¹⁹⁹ tamtéž, str. 108-110

²⁰⁰ Silberman a Finkelstein, *David a Šalamoun*, str. 160-162

na stéle z Tel Danu vyvolal intenzivní debatu. Stéla údajně nedokazuje nic o monarchii v 10. stol. př. n. l. Chápání nápisů o Davidovi je věcí výkladu. Evidence důkazů tohoto období, (vztahující se k tomuto období), je limitovaná a kontroverzní.²⁰¹ V další pasáži své knihy se Laughlin dodává, že nápis „dům Davidův“, propůjčil značnou váhu argumentu, že David žil.²⁰²

Nejasné jsou hranice Davidova biblického království. Mnoho lidí se domnívá, že Židé žili v malých vesnicích a osadách, ekonomika, bohatě zdokumentovaná O. Borowským, (1987), jehož názor Laughlin uvádí, byla založena primárně na zemědělství a chovu ovcí a koz. Archeologické nálezy z měst jako Megiddo nebo Hazor, pokračuje Laughlin, dokazují i existenci vyšší třídy společnosti. (Herr 1997b: 124).²⁰³

Mnoho toho bylo napsáno o tzv. šesti komorových branách krále Šalamouna. Téma je velmi kontroverzní stejně jako debata kolem masivního opevnění a bran objevených v Hazoru, Gezeru, Megiddu, Bet-Šemeši, Ashdodu a Lakiši, s paláci svědčícími o rostoucí urbanizaci a centralizaci, přiřazovaných do doby krále Šalamouna. O urbanizaci rovněž svědčí nalezené obytné „čtyřpokoje domy“ z 10. stol. př. n. l., tvrdí Laughlin. Našlo se však jen málo důkazů o chovu koní, ovšem možný byl obchod se zemědělskými přebytky. I když je rozumné předpokládat, že Šalamounova vláda participovala na obchodu, přímé důkazy o obchodních aktivitách krále Šalamouna nejsou jednoznačné. (cf. Herr's comments, 1997b: 127).²⁰⁴

Pole Laughlina bylo dalším důležitým aspektem tohoto období rozšíření gramotnosti. Hebrejské písmo je variantou severozápadní semitské abecedy, která se rozvíjela v této době. Našlo se jen velmi málo příkladů psaní. Nejpozoruhodnějším nálezem je Gezerský kalendář, který je vykládán jako pomůcka pro cvičení v psaní školáků.²⁰⁵

Podle bible David dobyl Jeruzalém a učinil ho hlavním městem království, rozkládajícího se kolem skalní pevnosti Miló. (2S 5,6-10). Šalamoun zahájil hlavní stavební projekt, postavil famózní Chrám Bohu. (1Kr 6,9). Neexistuje však žádný nesporný důkaz svědčící o tomto projektu. Jeruzalém je těžké archeologicky zkoumat. Navíc archeologické výzkumy prováděné po mnoho let počínaje výzkumem

²⁰¹ Laughlin, J.C.H., *Archaeology and the Bible*, str. 123-124

²⁰² tamtéž, str. 135-136

²⁰³ tamtéž, str. 124-125

²⁰⁴ tamtéž, 124-125

²⁰⁵ tamtéž, str. 124-125

F. de Saulcy in 1860, uvádí Laughlin, byly provedeny lidmi různých národností a záznamy o archeologických nálezech jsou roztroušeny v širokém sortimentu publikací v různých jazycích. Jeruzalém je stále živoucí město. Výkopové oblasti důležité pro archeologický průzkum jsou pokryty zástavbou. Město bylo mnohokrát v průběhu dějin zničeno a vypleněno, což má za následek nevyčíslitelné škody, protože možné archeologické důkazy byly zničeny. Na Chrámové hoře je zakázán jakýkoliv archeologický výzkum. I přes tyto skutečnosti bylo v Městě Davidově odkryto několik vrstev a několik málo pozůstatků bylo s jistotou datováno do 10. stol. př. n. l., píše Laughlin ve své práci. U stupňovité kamenné stavby v Šilo, datované do tohoto století, (1985:454) ovšem není zcela jisté, jestli je stavba totožná s Miló uváděným v bibli (2S 5,11, 1Kr 9,15).²⁰⁶

Co se týče Šalamounova Chrámu, nebyly nalezeny žádné archeologické důkazy, které by potvrdzovaly jeho existenci, nicméně Laughlin vyslovuje názor, že by takové detaily stavby Chrámu nemohl znát autor postexilického období, který stavbu nikdy neviděl, pokud by neměl k dispozici autentickou tradici.²⁰⁷

Často přehlíženým aspektem doby 10. stol. př. n. l. je osídlení osad u Negevské pouště. Asi 50 měst je považováno za pevnosti, sloužící nejpravděpodobněji k ochraně obchodní cesty k Rudému moři. Nelze přesně určit totožnost lidí obývajících tato města v tomto období, podle keramiky šlo ale patrně o dvě skupiny lidí, z nichž jedna je spojována se zbožím „Judean forms.“ Destrukce těchto pevností je připisována králi Šíšakovi (ca.935-914 př. n. l.), která je podobná způsobu zničení jiných míst v Palestině na konci 10. stol. př. n. l. Toto rozsáhlé ničení krále Šíšaka je ovšem nejednoznačné.²⁰⁸

V době rozděleného království lidé žili v malých vesnicích a osadách. Hlavním centrem Izraele byla Samaria, královskými městy byl Dan, Hazor a Megiddo. Dan byl druhým hlavním ekonomickým, politickým a náboženským centrem. Města Palestiny vytvořila opevňovací systém, který se objevil již na konci 10. stol. př. n. l. Města spojovala kamenná dlažba. Počet obyvatelstva dosahoval 250 000-350 000.²⁰⁹

Během doby rozděleného království Judsko existovalo jako separovaná politická entita s hlavním městem Jeruzalémem, Judsko dosáhlo prosperity během 8. a 7. stol. př. n. l., uvádí Laughlin, počet obyvatel se odhaduje na 110 000 lidí. Významná

²⁰⁶ Laughlin, J.C.H., *Archeology and the Bible*, str. 124-126

²⁰⁷ tamtéž, str. 127-128

²⁰⁸ tamtéž, str. 128-130

²⁰⁹ tamtéž, str. 130-133

byla města jako Lakíš, Debír, Bet-šemeš, Arad u Negevské pouště, atd.²¹⁰ Spojení objeveného vodní systému v Jeruzalémě, s Davidovým dobytím Jeruzaléma (2 S 5,18) není prokázáno. Jeho datace je nejistá, uvádí Laughlin.²¹¹

Většina nalezených ostrak je datováno do 8. stol. př. n. l. Tento názor je většinou akceptován.²¹² Ze 7.- 6. stol. př. n. l. pochází rovněž velké množství ostrak, píše Laughlin.²¹³

11. THOMAS L. THOMPSON - THE MYTHIC PAST

Egyptská říše velkou měrou napomohla k obnově kenaánského hospodářství po příchodu národů, jejichž území zasáhla katastrofální sucha. Od druhé poloviny 11. stol. se začala hospodářská a ekonomická situace v Kenaánu stabilizovat. Severně od Jeruzaléma se objevily stovky malých osad. Velký důraz byl kladen na bezpečnost, jelikož kenaánské vesnice ohrožovali bandité. Obyvatele Kenaánu tvořili pastevcí, převážně ve východních stepích, na západních svazích vysočiny se řada lidí věnovala zemědělství se zaměřením na pěstování převážně vinné révy, oliv a ovoce. Osadníci nebyli ekonomicky nezávislí, nutná byla spolupráce a řadu komodit dovážet. Pro přežití bylo nutné tržní hospodářství, což znamenalo obnovení obchodních cest.²¹⁴

Počet obyvatel se postupně zvyšoval. K velkému zvýšení došlo v zemědělsky životaschopnější severní oblasti. Počet obyvatel se dramaticky zvýšil i na jihozápadních svazích vysočiny a v podhůří. Rostl význam oleje a vína jako tržní plodiny po obnově mezinárodního obchodu tohoto období. Osidlování se rozšiřovalo. V podhůří mělo větší podíl pastevectví. Investicemi do nových teras na svazích bylo zřejmě zapříčiněno oživením obchodu. Oblasti sadů v centru vysočiny nebyly schopné provozovat smíšené zemědělství. Z tohoto důvodu oblast vyžadovala obchod na přinejmenším regionální úrovni, i expanzi do mezinárodního obchodu, píše Thomas L. Thompson.²¹⁵ Území

²¹⁰ Laughlin J.C.H., *Archeology and the Bible*, str. 143-144

²¹¹ tamtéž, str. 153-154

²¹² tamtéž, str. 139-140

²¹³ tamtéž, str. 150

²¹⁴ Thompson T.L., *The mythic past*, str. 159

²¹⁵ tamtéž, str. 160-162

se centralizovala. Byl vyvíjen tlak na usazení se pasteveckých skupin. Vysočina byla pokryta lesy,²¹⁶ dřevo bylo také základním obchodním artiklem.²¹⁷

Judská vrchovina na konci doby bronzové byla z velké části neosídlená, během období sucha zaznamenala velký příliv uprchlíků, píše Thomas L. Thompson. Od 10. stol. př. n. l. byly tyto kopce obsazeny pastevcí, na východních svazích se lidé orientovali do měst jako Azor a Dan. Dominantní městem bylo město Lakíš, centrum s trhem masa, sýrů, másla a vlny. Rozvoj obchodu zapříčinil kultivaci krajiny a rozvoj zemědělství. Thomas L. Thompson uvádí, že Lakíš s podporou Hebronu, a zřejmě i Jeruzaléma vystavěl systém strážních věží a malých pevností po celé vysočině, rozšířené až k Beer-sebě a k povodí na jih. Jejich úkolem bylo kontrolovat vstup na vysočinu a pohyb kočovníků.²¹⁸

Tento údaj je rovněž jistým možným druhem protiargumentu vůči hypotéze Silbermana a Finkelsteina o Davidovi jako vůdci banditů – Apiru.

Do konce 9. stol. př. n. l. se Judea stala jednou z nejdůležitějších oblastí Palestiny v pěstování oliv, s ústřední, regionální formou vlády. K největšímu rozmachu osídlení došlo v Judsku kolem r. 900-700 př. n. l. V tomto období byl rozšířen vliv Jeruzalém na jih. Thomas L. Thompson je názoru, že nadvláda Jeruzaléma nad celou Judeou je ovšem nepravděpodobná dříve, než v 7. stol. př. n. l., kdy počet obyvatel prudce stoupl. Teprve poté, co bylo zničeno město Lakíš Asyřany, došlo k rozvoji politických a ekonomických struktur v Judsku. Jeruzalém zaostával za konsolidací centrální vysočiny dále na sever.²¹⁹

Zlatý věk starověkého Izraele s hlavním městem Jeruzalémem Spojené monarchie, ovládané králi Saulem, Davidem a Šalamounem, vládního řízení obchodního mostu mezi Nílem a Eufratem, stejně jako Chrám postavený Šalamounem jako centrum uctívání Boha, ve skutečnosti, podle Thomase L. Thompсона neexistovaly. V Palestině se nenacházela říše velikosti, který popisují biblické příběhy, neexistují jakékoliv důkazy o tom, že by žili králové pojmenovaní Saul, David a ani Šalamoun, tvrdí Thomas L. Thompson.²²⁰ O stéle z Tel Danu nebo Měšově stéle se Thomas L. Thompson ve své práci vůbec nezmiňuje.

²¹⁶ Thompson T. L., *The mythic past*, str. 161

²¹⁷ Tamtéž, str. 156

²¹⁸ Tamtéž, str. 156-164

²¹⁹ Tamtéž, str. 164

²²⁰ Tamtéž, str. 164

V důsledku rozvoje mezinárodního obchodu v 10. stol. př. n. l., pokračuje Thomas L. Thompson, došlo k rozvoji měst, jako bylo Megiddo, Ashdod, Gezer, Lakíš, Dor atd. Malý stát Palestiny centrální vysočiny, známý jako Izrael, vytvořil složitý systém vzájemně propojených zemědělských vesnic a vesniček závislých na obchodních sítích Palestiny, v jejichž závislosti se dál rozvíjel. Tímto názorem koresponduje Thompson s tvrzeními Silbermana a Finkensteina.²²¹

Přestože historickou identitu Jeruzaléma někteří dokazují z dopisů egyptské Amarny, které patří mezi korespondenci princů a palestinských králů s faraony 14-13. stol. př. n. l., kde se píše o městě Urušalim, archeologie o tomto městě, jeho lokalizaci, neříká nic. Archeologický výzkum Jeruzaléma Kathleen Kenyové z r. 1967, o němž hovoří ve své práci Paul Johnson, nenabízí žádné významné pozůstatky z pozdní doby bronzové, jisté struktury se objevují až v 10. stol. př. n. l., uvádí Thomas L. Thompson. K rozvoji Jeruzaléma ovšem došlo až v 7. stol. př. n. l. po pádu Lakíše r. 701 př. n. l. Do té doby bylo celé Judsko téměř neobydlené, uvádí shodně se Silbermanem a Finkensteinem Thomas L. Thompson, nicméně dodává, že již v 10. stol. př. n. l., do nějž historicky spadá doba Spojeného Davidova a Šalamounova království, se Judsko stalo významným výrobcem oliv s hlavními trhy v Hebronu, Lakíši a v Jeruzalémě.²²²

Od 10. stol. př. n. l. došlo k oživení mezinárodního trhu,²²³ uvádí Thomas L. Thomson.

²²¹ Thompson T.L., *The mythim past*, str. 165

²²² tamtéž, str. 166-167

²²³ tamtéž, str. 166

ZÁVĚR:

Studie Thompsona líčí, že ve 13. stol. př. n. l. zasáhla starověký svět katastrofální sucha, hladina moří se snížila. Hladovějící národy z Evropy i středozemních ostrovů připlouvaly po moři a napadaly Egypt, kterému se jejich útoky dařilo víceméně odrazet. Egypt s úrodnou deltou Nilu byl cílem většiny lidí tehdejšího světa, kteří zde hledali možnost obživy a prosili o azil.

Lidé různých národů, kteří jsou souhrnně nazýváni Mořské národy, přicházely po souši, ze severu zaútočily na Kenaán. Chetitská říše, Sýrie a Ugarit přestaly existovat, popisuje Golden. Pobřežní města v Kenaánu byla vydrancována a vypálena. Jejich ničivé vpády během 13. a 12. stol. př. n. l. znamenaly kolaps kenaánského hospodářství. Pobřeží Kenaánu obsadily Pelištejci. Pádem obchodu Levanty byla nabourána i egyptská ekonomická rovnováha, píše Golden.

Během 11. stol. př. n. l. se situace zklidňovala, upadající Egypt se však stále nemohl vzpamatovat, Ramsese III. se snažil o znovuoživení kenaánského hospodářství a bezpečnosti. Na pobřežním území obsazeném Pelištejci vznikala nová centra námořního obchodu, kontrolované Egyptem, popisuje Laughlin. Pelištejci byli najímáni jako egyptští žoldnéři, píše Thompson. V oblasti kenaánské vysočiny Sefety se usadili v této době zřejmě i izraelité, tvrdí Silberman a Finkelstein. Úrodnější sever se začal rychleji rozvíjet. Mezi Izraelity a Pelištejci docházelo ke střetům.

Během 10. stol. př. n. l. se situace zcela uklidnila, doba sucha skončila, líčí Thompson. Předchozí skutečnosti ovšem zapříčinily pád egyptské dynastie, země se rozdělila na dvě části. Ani na východě neexistovala v této době kolem úrodných řek Eufratu a Tigridu žádná mocnost. Ve vzniklém vákuu se v Kenaánu začal rozvíjet lokální obchod, vesnice nebyly schopné samostatné existence, řada životně důležitých potravin se musela dovážet, tvrdí Thompson. Sever vysočiny se živil převážně zemědělstvím, popisují Silberman a Finkelstein, a začal se rychleji rozvíjet. Na vysočině vznikaly nové vesnice. V úrodných nížinách severní vysočiny vznikala města jako Lakíš, popisuje Thompson, podle bible je to doba začátků izraelského království. Židé si zvolili za vůdce severana Saula, prorok Samuel ho pomazal na krále, jelikož izraelité chtěli mít krále jako okolní národy, popisuje bible. První králové hájili své území proti vpádům Pelištejců.

Odkaz na Davida – dům Davidův - ze Stély z Tel Danu, podle mého názoru jasně dokazuje, že David žil, i když výklad slova DWD z Méšovy stély je věcí překladu.

David v roli zbojníka bojuje po boku svých souvěrců proti králi Severu Saulovi, popisuje Silberman a Finkelstein a nechává se najímat i do Pelištejnského vojska.

Během 10. stol. počet obyvatel stoupal. V Kenaánu vznikala obchodní centra vzkvétající díky projíždějícím karavanám, jako bylo město Megiddo, popisuje Golden. Jižní kopce byly obsazeny pastevcí. Jeruzalém byl malým městem, David s pomocí svých souvěrců dobyl skalní pevnost Milo, a učinil ho svým hlavním městem, popisuje bible. V Jeruzalémě byla objevená štola, která je spojována s tunelem vyhloubeným při dobývání Jeruzaléma, stupňovitá stavba v Šilo je řadou odborníků spojována s touto pevností a její dataci udávají do 10. stol. př. n. l. P. Johnson poukazuje na archeologické objevy potvrzující obývání města kmeny ztotožňovanými s Jebúsejci. Není proto vyloučeno, že David město dobyl a učinil ho centrem svého působení.

V Jeruzalémě nebyly ovšem nalezeny žádné jiné pozůstatky staveb, což je s největší pravděpodobností zapříčiněno rozsáhlou přestavbou města za krále Héroda, na Chrámové hoře se navíc nesmějí provádět žádné archeologické vykopávky, jak uvádí Laughlin. Stavba paláce Davidem tak není potvrzena, nemůže být ovšem ani vyvrácena. Nalezení obytných čtyřpokojevých domů však poukazuje na jistou míru rozvoje, je také možné, že Jeruzalém méně úrodné jižní vysočiny profitoval z rozvíjejícího se obchodu.

Nálezy hláskového písma spojeného s egyptskými hieroglyfy vyrytými do kamene a kovu dokazují jistou míru gramotnosti obyvatel Kenaánu, nalezeny byly i v oblasti Betléma a spolu s nálezem ostrakonů v Negevské poušti, na němž jsou vyryty s egyptskými čísly i hebrejské hlásky, Tyto nálezy podle mého názoru dokazují jistou možnou míru gramotnosti alespoň některých Izraelců desátého století. Některé biblické údaje proto mohly být zaznamenány, jako např. seznamy úředníků, které považuje za autentické nejen Johnson. Archeologické nálezy dokazují vyšší třídu společnosti v Megiddu nebo Hazoru 10. Stol., tvrdí Laughlin. Po celé vysočině byly vystavěny pevnosti a strážní věže, jelikož území ohrožovali bandité, popisuje Thompson, Pelištejnci se během 10. stol. př. n. l. asimilovali a přestali ohrožovat městské státy Kenaánu, tvrdí Laughlin.

Neexistence písemných pramenů o Spojeném království v 10. stol. př. n. l. Egypta či Asýrie je zapříčiněna neexistencí velmocí na východě a na západě v tomto období. O rozsahu Davidova království jsem se nic nedozvěděla.

Příběh věhlasného bohatství Šalamounova království nemohu zcela posoudit, jelikož to není cílem mé práce, nicméně je možné, že jeho moc může být poněkud přehnaná, jak uvádí Thompson. Důkazy moderních uhlíkových metod výzkumu

datovaly nalezené brány měst připisovaných stavební činnosti krále Šalamouna do 9. stol. př. n. l.. Rovněž Davidův příběh může být obohacen o určité literární prvky díky redakcím probíhajícími během následných staletí.

Seznam použité literatury:

- Bible.** *Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.
- Gibson, John C. L.** *Textbook of Syrian Semitic Inscriptions, Volume I. Hebrew and Moabite Inscriptions,* Oxford University Press, 1971, ISBN 0-19-813159-3.
- Golden, J. M.** *Ancient Canaan and Israel, New Perspectives,* ABC-CLIO, Inc., California, 2004, ISBN 1-57607-898-1 .
- Johnson, P.** *Dějiny židovského národa,* Praha: Rozmluvy, 1995, ISBN 80-85336-31-6
- Laughlina J. C. H.** *Archaeology and the bible,* Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, © John C. H. Laughlin, 2000 , ISBN 0-415-15993-8
- Silberman, N. A., Finkelstein I.** *David a Šalamoun, Počátky mesianismu ve světle moderní archeologie,* Praha: Vyšehrad, 2007, ISBN 978-80-7429-016-9.
- Silberman, N. A. , Finkelstein I.** *Objevování bible, Svátá Pisma Izraele ve světle moderní archeologie,* Praha: Vyšehrad, 2007, ISBN 978-80-7021-869-3
- Thompson, T. L.** *The mythic past, Biblical Archaeology and the Myth of Israela,* Published by Basic Books, A Member of the Perseus Books Group, Copyright Thomas L. Thompson, 1999, ISBN 0-465-00622-1 (cloth); ISBN 0-465-00649-3 Cpbk.)
- Wesselia J.W.** *The origin of the history of Israel, Herodotus's Histories as Blueprint for the First Books of the Bible,* London: Sheffield Academic Press, 2002, ISBN 1-84127-267-1

Elektronické zdroje:

- Hérodotos,** dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/H%C3%A9rodotos>
- Hypotéza,** výklad pojmu, dostupné z <http://cs.wikipedia.org/wiki/Hypot%C3%A9za>
- Maximalisté,** dostupné z <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040027>
- Minimalisté,** dostupné z <http://myty.info/view.php?cisloclanku=2007040026>
- Měšova stéla,** dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/Mesha_Steale
- Stéla z Tel Danu,** dostupné z http://en.wikipedia.org/wiki/Tel_Dan_Steale

ABSTRAKT:

HOŘICOVÁ, E. *Historicita krále Davida, stav diskuse*. České Budějovice 2012. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra biblistických věd. Vedoucí práce A. Mackerle, Th.D.

Klíčová slova : Král David, Spojené království, doba železná, Izrael, Judsko, maximalisté, minimalisté, Stéla z Tel Danu, Měšova stéla, otraka, Jeruzalém.

Práce se zabývá historicitou krále Davida, na kolik biblický Davidův příběh odpovídá starověké realitě. Pomocí archeologických nálezů a současného průzkumu Izraele, probíhající na území od konce 19. stol. n. l., se vědecká obec rozdělená na dva hlavní směry konzervativních maximalistů a liberálních minimalistů snaží objektivně posoudit dobu Davidova Spojeného království. Cílem mé práce je zachytit stav diskuse zástupců vědců a učenců na toto téma. V první části jsou popsány základní pojmy a souvislosti týkající se daného tématu spolu s úvodem do prostudovaných studií a s interpretací biblického Davidova příběhu. Druhou část jsem věnovala výkladu argumentů a postojů autorů publikací, s úhly pohledu na historickou autenticitu Davidova biblického příběhu. V závěru diplomové práce se snažím shrnout celou práci pomocí hlavní dat, souvislosti, a údajů spolu s archeologickými nálezy a vyjádřit své osobní stanovisko.

ABSTRAKT V ANGLICKÉM JAZYCE:

Historicity of King David, the state of the debate

Key words: King David, United Kingdom, Iron Age, Israel, Judea, maximalists, minimalist, Stele from Tel Dan, Stele Mesa, otraka, Jerusalem.

The work deals with the historicity of King David, how much corresponds to the biblical story of David's ancient reality. Using archaeological survey of contemporary Israel and is run in the end of the 19th century. AD, the scientific community is divided into two main directions Maximalists conservative and liberal minimalists try to objectively assess the time of David the United Kingdom. The aim of my work is to capture the state of discussions with representatives of scientists and scholars on the subject. The first section describes the basic concepts and contexts related to the topic with an introduction to the study and interpretation of the studied biblical story of David. The second part is devoted to the interpretation of arguments and opinions of authors of publications, with perspectives on the historical authenticity of the biblical story of David. In conclusion, the thesis I try to summarize all the work using the main data connection, and data along with archeological findings and express their personal opinion